

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Narva kolledž
Õppekava „Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas“

Elina Pantšenja

**ÕPETAJATE PROFESSIONAALSE ARENGU TOETAMINE
LÄBI DIGITAALSE PORTFOOLIO KASUTAMISE
TALLINNA KIHNU LASTEAIAS NÄITEL**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Nelly Randver

Narva 2023

KINNITUS

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandus allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Allkirjastatud digitaalselt

14.05.2023

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Elina Pantšenja, (sünnikuupäev 25.05.1988)

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose “Õpetajate professionaalse arengu toetamine läbi digitaalse portfoolio kasutamise Tallinna Kihnu lasteaia näitel”, mille juhendaja on Nelly Randver, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commonsi litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Elina Pantšenja

14.05.2023

SUMMARY

The support of the professional development of teacher's skills by using as an example the digital portfolio created by the representatives of the kindergarten of Kihnu in Tallinn

Professional development of teachers is a continuous process that takes place through diverse formal and informal activities and methods. Self-analysis is an important component in a teacher's self-development. Teachers using the professional standard competences, are the basis of self-analysis, can better understand in which areas or topics need self-improvement. Self-analysis in a digital environment provides teachers with more objective information and concreteness throughout the process, because image material and videos create additional opportunities for self-analysis according to criteria, the material is always available and can be shared with others for feedback. The problem of the bachelor's thesis is that the teachers of Tallinn Kihnu Kindergarten do not have a method that ensures continuity and supports their professional development and self-analysis skills, which is based on a professional standard. The aim of the bachelor thesis is to find out the teacher's opinions about the creation and implementation of a digital portfolio in supporting the development of self-analysis skills, based on the teacher's professional standard. The bachelor's thesis differs from previous studies, as during the study teachers create and implement a digital portfolio based on the professional standard, individual interviews take place and the results are analyzed. The bachelor thesis consists of three chapters: theoretical overview, research objective, questions, sample, methodology, procedure and data processing method, the results of the research and analyzes them. Discussions and conclusions are presented in summary based on the results of the analysis. Due to the small size of the research sample, the author decided to use triangulation as a research method. Professional experience and professional standard criteria are the basis for teacher self-analysis, clarification of development needs and planning of future activities in professional development. The use of the digital environment in self-analysis, based on a modern learning concept, has advantages over conventional ones, because it allows teachers to develop their digital competence and, as a result, apply new knowledge and skills. Thanks to the portfolio, each teacher had a long list of activities and skills that have already been applied professionally. The portfolio is mobile and has a logical structure, which makes self-analysis more comprehensive.

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	6
1. TEOREETILINE ÜLEVAADE – ENESEANALÜÜSI OLEMUSEST JA DOKUMENTEERIMISEST	9
1.1. Õpetajate eneseanalüüsi olemus	9
1.2. Eneseanalüüsi dokumenteerimine.....	11
1.3. Portfoolio olemus ja võimalused	14
1.4. Digitaalne portfoolio kutsestandardi põhjal.....	16
2. UURIMISTÖÖ METOODIKA	20
2.1. Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused.....	20
2.2. Uurimismeetod ja andmete kogumise meetod.....	20
2.3. Valimi moodustamine	21
2.4. Uurimisprotseduuri kirjeldus	23
2.5. Tulemuste analüüsimeetod.....	24
3. UURIMISTULEMUSED DIGITAALSE PORTFOOLIO LOOMISE JA RAKENDAMISE KOHTA.....	25
3.1. Eksperimendi analüüs	25
3.1.1. Probleemi püstitus.....	25
3.1.2. Protseduuri protsessi analüüs.....	26
3.2. Õpetajate intervjuude tulemuste analüüs	27
3.2.1. Lasteaiaõpetajate arvamused eneseanalüüsi oskust takistavatest ja toetavatest teguritest.....	27
3.2.2. Lasteaiaõpetajate arvamused digitaalse keskkonna rakendamise eelistest tavapärase eneseanalüüsi ees	32
3.2.3. Lasteaiaõpetajate arvamused digitaalse portfoolio kasutegurist eneseanalüüsis	36
3.2.4. Lasteaiaõpetajate arvamused muutustest nende eneseanalüüsi oskuses pärast digitaalse portfoolio loomist	39
3.3. Arutelu ja järeldused	45
KOKKUVÕTE	56
KASUTATUD ALLIKAD	58
LISA Intervjuu küsimustik õpetajatele	63

SISSEJUHATUS

Bakalaureusetöös “Õpetajate professionaalse arengu toetamine läbi digitaalse portfoolio kasutamise” uuritakse portfoolio ja eneseanalüüsi olulisust lasteaia õpetaja professionaalses arengus.

Koolieelse lasteasutuse seaduse (1999) alusel on sisehindamine pidev protsess, mille põhieesmärgiks on tagada laste ja õppeasutuste järjepidev areng. Ühest küljest on tähtis asutuse tööd analüüsida süsteemselt ja regulaarselt, kaasates sellesse ka olulised huvigrupid. Teisest küljest on aga tähtis iga personaliliikme kompetentsus ning valmisolek tegeleda eneseanalüüsiga, et parendada oma panust lapse arengusse.

Õpetajate professionaalse arengut toetab enesetäiendamine. Õpetaja koolituse raamnduete (2019) kohaselt on õpetajate täiendusõppe ja selle läbiviimise aluseks kutsestandardites esitatud kompetentsusnõuded, lisaks õpetaja eneseanalüüs, nende endi isiklik tagasiside oma tööle, õpetaja professionaalse arengu vajadused, õppeasutuse arengu vajadused ja riiklikud haridusprioriteedid. Töölepingu seaduses (2022) on tööandja kohustatud tagama töötajale ettevõtte huvidest lähtuvat väljaõpet ja koolitusi, mis on suunatud tööalaste teadmiste ja oskuste arendamiseks. Õpetajate enesetäiendamise võimaldamise vajadus on sätestatud seega ka õigusaktides.

Sirli Kahari 2018. aastal läbiviidud uuring “Koolieelse lasteasutuse õpetaja arvamused enesetäiendamisest“ eesmärk oli välja selgitada, millised on koolieelsete lasteasutuste õpetajate seisukohad enesetäiendamise vajaduste ja võimaluste suhtes ning kui suurt rolli mängib eneserefleksioon enesetäiendamisel. Läbiviidud intervjuude põhjal selgus, et valdavalt õpetajad siiski eneserefleksiooni ei dokumenteeri, ent siiski talletavad nad kirjalikult eneserefleksiooni tulemused kord aastas, täites õppeaastat analüüsivat vormi. (Kahar, 2018).

Õpetaja professionaalsus oleneb tema reflekteerimisoskusest, mille kaudu õpetaja mõtestab oma tegevuse ning saab teada, millal oleks aeg enesetäiendamiseks. Edukama töö tagamiseks peaks õpetaja tundma laste võimeid, vajadusi ja varasemaid kogemusi, mille tagab pidev igapäevatöö analüüs (Tuuling jt, 2010).

Pedagoogi professionaalses arengus on tähtis pidev eneseanalüüs ja edasiviiv refleksioon. Kutsestandardi kriteeriumid on abivahendid, mida õpetaja saab kasutada eneseanalüüsi kujunemise erinevates etappides oma professionaalse arengu kavandamisel ja uute võimaluste leidmisel edasises töös. (Eisenschmidt & Koit, 2014).

Varasemad uurimused on kinnitanud, et õpetaja enesearengut toetab eneseanalüüs, refleksioon ja portfoolio loomine. Refleksiooni on kirjeldatud kui eneseanalüüsi ja enesehindamise protsessi, millesse õpetajad regulaarselt panustavad ning millega tegelevad, et parandada oma erialaseid teadmisi (Shandomo, s.a, lk 103). Portfoolio on vahend, mis annab hinnangu õpetaja professionaalsele arengule. See võimaldab teha kokkuvõtteid ja analüüsida oma tööd ja tegevusi - jälgida erialast arengut ja tööalast kasvu. Selle põhiliseks eesmärgiks on toimida enesehinnangu instrumendina (Semidor, 2010).

Bakalaurusetöö probleem seisneb selles, et Tallinna Kihnu Lasteaia õpetajatel puudub oma professionaalset arengut ja eneseanalüüsi oskust toetav järjepidevust tagav meetod, mis põhineb kutsestandardil. Ühe meetodina uurimiseks on valitud eksperiment. Eksperiment võimaldab uurida põhjuseid ja tagajärgi, et kindlaks teha, kuidas üks nähtus muutub teise nähtuse või teise nähtuse muutumise tulemusena (Õunapuu, 2014, lk 59).

Bakalaureusetöö eesmärgiks on välja selgitada õpetaja arvamused digitaalse portfoolio loomise ja rakendamise kohta eneseanalüüsi oskuse kujunemise toetamisel tuginedes õpetaja kutsestandardile.

Eesmärgi saavutamiseks püstitati järgmised uurimisküsimused:

1. Millised lasteaiaõpetajate oskused tulenevalt õpetaja kutsestandardist takistavad/toetavad eneseanalüüsi oskust õpetajate arvates?
2. Mis on digitaalse keskkonna rakendamise eelised tavapärase eneseanalüüsi ees õpetajate arvates?
3. Milline on digitaalse portfoolio kasutegur eneseanalüüsis lasteaiaõpetajate arvates?
4. Mis muutus lasteaiaõpetajate arvates nende eneseanalüüsi oskuses pärast digitaalse portfoolio loomist?

Bakalaureusetöö koosneb kolmest peatükist. Esimeses peatükis antakse teoreetiline ülevaade

lasteaiaõpetajate eneseanalüüsi olemusest, eneseanalüüsi dokumenteerimisest, portfoolio olemusest ning digitaalse portfoolio loomisest kutsestandardi põhjal. Tuginetakse nii teadusartiklitele, teaduskirjandusele kui ka varasematele uurimistöodele. Teises ehk töö empiirilises osas käsitletakse uurimuse eesmärgi, uurimisküsimusi, valimit, meetodikat, uurimisprotseduuri ja andmetöötlusmeetodit. Kolmandas peatükis tuuakse välja uurimistöö tulemused ning analüüsitakse neid. Analüüsi tulemuste põhjal esitatakse arutelu ja järeldused, millest lähtuvalt tehakse kokkuvõtte.

Bakalaureusetöö erineb varasematest uuringutest, kuna uuringu käigus õpetajad loovad ja rakendavad digitaalset portfooliot kutsestandardi põhjal, toimuvad individuaalsed intervjuud ning analüüsitakse tulemusi. Digitaalse eneseanalüüsi valdkonda pole varem Tartu Ülikooli Narva kolledži lõputöodes käsitletud ning seetõttu on tegemist Narva kolledžis uudse teema ja uurimusega. Selle teema uurimiseks on kasutatud 43 allikmaterjali, millest 14 on võõrkeelsed.

Töös kasutatavad märksõnad on: eneseanalüüs, dokumenteerimine, kutsestandard, digitaalne portfoolio, õpetaja refleksioon.

1. TEOREETILINE ÜLEVAADE – ENESEANALÜÜSI OLEMUSEST JA DOKUMENTEERIMISEST

Käesolevas peatükis vaadeldakse lasteaiaõpetajate eneseanalüüsi olemust Eesti haridussüsteemis lähtuvalt koolieelse lasteasutuse seadusest ning seoses sisehindamise korraldamisega. Samuti käsitletakse eneseanalüüsi olulisust ja digitaalset dokumenteerimist õpetaja professionaalse arengu võtmes.

1.1. Õpetajate eneseanalüüsi olemus

Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) on välja toodud õpikäsitus, mille kohaselt on õppimine elukestev protsess, kus arvestatakse laste eripäradega. Õigusaktides räägitakse nüüdisaegsest õpikäsitusest. Nüüdisaegse õpikäsituse all mõeldakse muutunud õpikäsitust (Heidmets, 2017), mis tähendab õppimis- ja õpetamisprotsessis konstruktivistlikku teadmuskäsitust, koostöist õpet ja autonoomiat (Õpikäsitus veebileht, 2018). Autonoomia suurenemine toimub nii õppija, kooli kui ka õpetaja suurema otsustusõiguse ja tegevusvabaduse suunas.

Õpetaja rolli õpikäsituse muutumisel ei saa alahinnata. Õpikäsituse muutmisel on suur roll õpetajal, see on seotud tema pedagoogiliste uskumuste ja võimalustega, õpetamisstrateegiatega ja oskusega luua õpilastega õpetamise käigus partnerlusel põhinevad suhted. Uskumused ja võimalused on omakorda seotud õpetaja kogemuste ja ettevalmistusega, enesetäiendamisega, õpetaja kutsevaliku ja teiste faktoritega (Haridus- ja Teadusministeeriumi veebileht, 2017).

Järjepidev professionaalne areng sisaldab endas formaalseid ja mitteformaalseid õppimise vorme, mis toetavad õpetajatel oma tegevuse parendamist. On oluline, et õpetajad tegelevad oma oskuste, teadmiste ja arusaamade pideva reflekteerimise ja analüüsimisega ning uute erialaste oskuste ja teadmiste omandamisega (Earley, 2010, lk 207).

Refleksiooni on defineeritud kui eneseanalüüsi ja enesehindamise protsessi, millesse õpetajad regulaarselt panustavad ning millega tegelevad, et parandada oma erialaseid teadmisi. Refleksiooni juured ulatuvad möödunud sajandisse, ajalooliselt esinesid esimesed kirjed eneserefleksiooni olulisusest John Dewey (1933;1938) töödes. Dewey väitis, et

refleksioon mängib olulist rolli kogemustest õppimise juures. Reflektiivne mõtlemine paneb õpetajad tegutsema teadlikumalt (Shandomo, s.a., lk 103).

Eneseanalüüsi oskus on õpetajate töös oluline nii õpetamisel kui ka õpetaja edasises professionaalses arengus - see aitab neil end paremini analüüsida ja oma tegevusi hinnata. Eneseanalüüs võimaldab õpetajal iseseisvalt mõtestada oma erialast tegevust, kavandada enesetäiendamist ning määratleda isiklike arenguvajadusi (Õun, Tuuling & Suur, 2010, lk 32). Lauri 2017. aastal läbiviidud uuringust “Koolieelse lasteasutuse direktorite arvamused õpetajate professionaalse arengu toetamisest” selgus, et valimisse kuulunud õpetajad peavad tõhusaimaks erialase arengu hindamise viisiks eneseanalüüsi. Eneseanalüüsi puhul on tegu õppeprotsessi olulise osaga - see toob endaga kaasa muutused teadmistes, oskustes, arusaamades ning refleksiooniprotsessis (Lauri, 2017).

Reflektiivse praktika rakendamine annab õpetajale parema ülevaate sellest, kuidas mõista nende isiklike uskumuste mõju pedagoogilistele otsustele, mida nad õpetamise käigus teevad. Seda praktikat peetakse lihtsaks harjutuseks, mis võimaldab oma arvamuste heakskiitmist, põhjendamist ning ratsionaliseerimist (Moayeri & Rahimiy 2019, lk131). Refleksioon on tugevalt seotud mõistetega nagu- uskumused, töökogemus, identiteet ning kirk, need kõik on individualiseeritud tõlgendusega ning tugevalt juurdunud ka konkreetse õpetaja isikupärasuses (Moayeri & Rahimiy 2019, lk 138). Õpetaja saab oma töös toetuda õpetaja kutsestandardile, kus tema kutseoskuste põhitegevuse ja valdkonnana on välja toodud ka eneseanalüüs ja kutsealane areng.

2020. aastast on õpetaja kutsestandardites toimunud muudatused lähtuvalt töökohal esitatavatest kompetentsusnõuetest. Õpetaja (tase 6) määrab pedagoogi pädevused koolieelsete lasteasutuste õppeprogrammist lähtuvalt lasteaias. Tegevusnäitajad kirjeldavad tegevusi, mis kajastavad õpetaja oskusi, teadmisi, hoiakuid ja töövahendeid vajalike tööülesannete täitmiseks. Üheks õpetaja kompetentsusnõudeks on professionaalne enesearendamine ja pidev refleksioon:

B 2.4. Refleksioon ja professionaalne enesearendus. Eesmärgiks on reflekteerida ja analüüsida õpetamise meetodikaid ja mõju, koguda tagasisidet nii õpитеgevuse kui ka tulemuste kohta, planeerida muutusi õpetamismeetodites, kavandada õpivajadusi. (Sihtasutus Kutsekoda veebileht, 2020).

Kohustuslikud ehk kutsepetsiifilised kompetentsid on otseselt seotud tööülesannetega ja näitavad valmisolekut kutsealal töötamiseks. Need kompetentsid avalduvad õpetaja tõekspidamiste, sotsiaalsete oskuste ja väärtuste kaudu. (Rekkor & Murre, 2011).

Nagu käesolevas peatükis selgus, on eneserefleksioon oluline komponent õpetaja enesearengus. See võimaldab analüüsida oma tegevust, otsuseid ja valikuid õpetajatöös, mis paneb tugeva aluse enesearengule, aidates mõista, millised on õpetaja tugevamad küljed ning millised küljed vajaksid arendamist. Kasutades eneseanalüüsi aluseks olevaid kutsestandardi kompetentse, suudavad õpetajad paremini mõista, mis valdkondades või teemades vajaksid nad täiendavaid koolitusi. Eneseanalüüs on oluline osa õppeprotsessis, sest nagu eespool selgus, toob see endaga kaasa muutused teadmistes, oskustes, arusaamades ning refleksiooniprotsessis. Nüüdisaja õpikäsituses on õpetajal rohkem autonoomiat, kui ta analüüsib oma tegevusi.

1.2. Eneseanalüüsi dokumenteerimine

Eesti keele seletav sõnaraamat (2009) kirjeldab eneseanalüüsi kui oma iseloomu ja võimete analüüsi (Eesti keele seletav sõnaraamat veebileht, 2009). Eneserefleksiooni funktsiooni realiseerib iseseisev enesetäiendamine, mida dokumenteeritakse tihti professionaalses portfoolios või õpimapis, kuid seda vormi kasutatakse Eesti koolieelsetes lasteasutustes sarnaselt üldhariduskoolidega vähe (Õpetajate täiendusõppe vajadused, 2015, lk 52).

Eesti elukestva õppe strateegias (2014) ehk haridusvaldkonna tähtsamais arenguid suunavas dokumendis käsitleti kõige olulisemaid elukestva õppe toimimise kitsaskohti. Nende kitsaskohtade lahendamise oli ühiskonna jaoks olulise tähtsusega ja mõjutas ka paljude valdkonnasiseste eesmärkide saavutamist. Dokumendis toodi välja strateegilised eesmärgid, mille hulka kuulus ka vajadus luua õpetajatele kasutajasõbralik eneseanalüüsi keskkond, kus õpetajal avaneks võimalus oma oskusi proovile panna. Parendamiseks õpetajate digipädevust pakuti koolitusi ning töötati välja juhendmaterjale, mis toetasid digitehnoloogia integreerimist õppeprotsessi (Haridus- ja Teadusministeerium, 2014).

Eesti elukestva õppe 2020 jätkustrateegia “Eesti haridusvaldkonna arengukava 2021–2035” on üheks eesmärgiks seadnud kvalifitseeritud õpetajatele professionaalse arengu võimaluste tagamise kogu nende karjääri kestel. Loomaks professionaalset arengut toetava enesehindamise võimalus, on tarvilik kasutusele võtta õpetaja ja õppeasutuse juhi

kompetentsimudelil lähtuvad enesehindamise vahendid (Haridus- ja Teadusministeeriumi veebileht, 2022).

Iseseisva enesetäiendamise teemal on kirjutatud ka bakalaureusetöö „Iseseisev enesetäiendamine alushariduse pedagoogide tööpraktikas“ mille eesmärk oli välja selgitada iseseisva enesetäiendamise tähtsus ja selle osakaal Eesti alushariduse pedagoogide hulgas. Uurimuse käigus selgus, et iseseisev enesetäiendamine annab õpetajate hinnangul neile enesekindlust, uusi mõtteid ja ideid igapäevaseks tööks lastega, kus tuleb olla loov, teada uuenevaid ainedidaktilisi meetodeid ning osata neid rakendada. Lasteaegades on koostatud iseseisva enesetäiendamise korrad, kus on kindlaks määratud valdkonnad täienduskoolituste võimaluste mitmekesistamiseks ning iseseisva enesetäiendamise dokumenteerimiseks kasutatakse standardset portfooliot ehk ühtset vormi ja personaalset arengumappi. (Kalamees, 2013).

Reflekteerimise dokumenteerimine on protsess, mille käigus salvestatakse ja analüüsitakse tegevusi ettenähtud viisil, et edendada reflektiivset mõtlemist. Õpetajad peavad päevikut, kuhu märgivad, mida nad erinevates olukordades laste kohta õpivad, kirjutavad loetavate ja tunnis arutletavate teemade kontseptuaalsest arusaamast, esitavad küsimusi aktuaalse teema kohta ja kirjutavad probleemidest, mille lahendamisel võivad nad abi vajada. Kirjutamine õpetamise kogemustest annab õpetajatele võimaluse õpetamispraktikas õpitud meelde jätta, meenutada, rekonstrueerida ja korrata. Reflekteeriva päeviku kirjutamine võimaldab õpetajatel kujundada oma arusaama rühmaruumi kui õppekeskkonna kriitilisest olemusest, mis on oluline laste õpetamisel konteksti loomiseks (Shandomo, s.a, lk 107).

Ka nüüdisaegse õpikäsituse puhul on kesksel kohtadel õpetajate õpetamine ja õpilaste õppimine, kuid vaadeldakse ka neid toetavaid protsesse, inimesi, organisatsioonikultuuri ja keskkonda, kus õppimine-õpetamine toimuvad (Pedaste, 2017). Siinkohal peab märkima, et oluline on juhtide teadlikkus, sest professionaalne areng ei piirdu vaid formaalsete koolituste ja töötubadega vaid õpetajate professionaalne areng vajab süsteemset tuge kogu õpetajate karjääri jooksul mitteformaalse õppimise kaudu. (Bahous, Nabhani & O'Day Nicolas, 2014, lk 229.) Lähtudes nüüdisaegsest õpikäsitusest pole õppimise ja õpetamise areng enam pelgalt individuaalne pingutus vaid üha enam meeskonnatöö.

Meieri (2012) väidab, et on juhi peamised töötaja arengut toetavad tegevused järgmised:

- juht väärtustab arengut;
- on eeskujuks õppimisel ja muudatuste rakendamisel;
- suunab inimesi kasutama uusi töövõtteid;
- lubab katsetada ja toetab töötaja eneseanalüüsi, kogemuste jagamist ja üksteiselt õppimist;
- kasutab töö rikastamise võimalusi;
- viib regulaarselt läbi arenguveestlusi;
- räägib töötaja jaoks olulistel teemadel;
- toetab karjääripüüdlusi.

Sille Valinu on 2022. a oma magistritöös “Koolieelse lasteasutuse õpetajate veebipõhise eneseanalüüsi keskkonda prototüübi loomine ja rakendatavus” välja toonud, et peamiselt analüüsivad õpetajad ennast õppeaasta kokkuvõtte koostamisel, kuid ka kutsestandardist lähtuvalt. Valinu magistritöös soovitati edasiste tegevustena uurida eneseanalüüsi prototüüpi, juhtkonna seisukohti loodava keskkonna suhtes ja juhtkonna liikmete arvamusi eneseanalüüsi vajaduste edasi arendamiseks. Uuringu tulemusena soovitas autor täpsustada lasteaiaõpetajate visiooni lihtsast ja selgesti mõistetavast eneseanalüüsi keskkonnast (Valinu, 2022).

Oma professionaalse arengu reflekteerimist dokumenteeritakse tihti konkreetsete asutusesiseste eneseanalüüsi vormidena või professionaalse arengu portfoolios (Earley & Bubb, 2004, lk 31). Eneserefleksiooni funktsiooni täidab iseseisev enesetäiendamine, mida dokumenteeritakse sageli professionaalses portfoolios või õpimapis. Eestis esineb dokumenteerimist üldiselt nii koolieelsetes lasteasutustes kui ka üldhariduskoolides vähe (Õpetajate täiendusõppe vajadused, 2015, lk 52).

Eelnevalt kirjeldatud materjalidest selgus, et eneseanalüüs mängib olulist rolli õpetaja arengus ning sellele on tähelepanu pööratud ka mitmetes haridusvaldkonda puudutavates arengukavades. See kinnitab eneseanalüüsi tähtsust ning viitab, et vajadus tegeleda eneseanalüüsi ja dokumenteerimisega on tõesti olemas. Eneserefleksioon ja selle dokumenteerimine on suurepärase viisi enesearenguks. Dokumenteerimine võimaldab enesearengul silma peal hoida ja seda jälgida. Uurimustest on selgunud, et eesti pedagoogid tegelevad eneseanalüüsiga valdavalt õppeaasta aruande koostamisel. Sellest tulenevalt võib kinnitada, et nad küll tegelevad eneseanalüüsiga, ent teevad seda üksnes õppeaasta põhjal.

Teoreetilistele allikatele tuginedes on võimalik väita, et eneseanalüüs toob õpetajatele palju kasu ning aitab kaasa nende erialasele arengule.

1.3. Portfoolio olemus ja võimalused

Bastidas (1996) on oma uurimuses käsitlenud erinevate autorite poolt avaldatud portfoolio definitsioone:

Seldin (1991) on defineerinud portfooliot kui õpetaja peamiste tugevuste ja õpetamise saavutuste faktilist kirjeldust. Portfoolio sisaldab dokumente ja materjale, mis viitavad õpetaja õpetamise ulatusele ja kvaliteedile. Murray on aga oma 1994. aasta väljaandes kirjeldanud portfooliot kui dokumentide kogumit, mis esindab eesmärki parendada õpetamist ja annab võimaluse oma õppetöö üle mõtiskleda. Zubizarreta (1994) kirjeldab, et portfoolio on jutustav, ülevaatlik dokument, milles pedagoog kirjeldab lühidalt ning informatiivselt oma õpetamispüüdluste ja -saavutuste üksikasju (Bastidas, 1996).

Portfoolio on tõendite kogum, mis väljendab õpitulemuste ja enesearengu saavutusi. Praktilises plaanis kujutab portfoolio endast aruannete, dokumentide ja muu materjali kogumit koos refleksiooniga oma arengu ning tugevate ja nõrkade külgede kohta (Davis & Ponnampere, 2005).

Liisi Toom (2014) on defineerinud artiklis “Kolm põhjust enda portfoolio loomiseks” portfoolio mõistet kui kogumit, mis koosneb pädevust tõestavatest materjalidest. Portfoolio juurde kuulub ka inimese enese ja oma oskuste arengu analüüs, mis võimaldab:

- 1) analüüsida oma oskusi ja kogemusi ning teha analüüsi põhjal otsuseid edasisteks arengusammudeks;
- 2) visuaalselt ja selgelt väljendada, milliseid oskusi ta valdab ning milline on varasem kogemus ja saavutused valdkonnas (Toom, 2014).

Portfoolio on suurepärane vahend, mis annab hinnangu õpetaja professionaalsele arengule. Portfooliost kujuneb aja jooksul õpetaja töid, saavutusi ja teisi materjale sisaldav meetod ja instrument. Selle abil on lihtne teha kokkuvõtteid tegevuste etappidest ning jälgida inimese kui loominguise isiksuse erialast arengut ja kasvu. Portfoolio põhieesmärgiks on olla inimese enesehinnangu instrument (Semidor, 2010).

Earley ja Bubb uuringute põhjal on kindlaks tehtud, et olenemata portfoolio kujust toetab see tugevalt õpetajate reflekteerivat ja vastutustundlikku erialast arengut. Portfoolio sisaldab kõiki õpetajatöös seatud eesmärke: tegevuskavasid, hinnanguid ning refleksioone, mis on abiks õpetajale oma töö analüüsimisel, selle parendamisel ja oma karjäärist ülevaate saamiseks. Portfoolio võib sisaldada ka erialase kirjanduse läbitöötamist kui professionaalset arengut suunavat tegevust (Earley & Bubb, 2004, lk 31). Portfooliot saab kasutada professionaalse arengu vajaduste väljaselgitamisel ja tulemuste hindamisel, põhjusel, et selles on võimalik ühendada erinevaid arengut toetavaid meetodeid.

Portfooliosse lisatavate dokumentide loomise ja väljavalimise protsess nõuab märkimisväärsel hulgal reflektiivset mõtlemist iseendast kui õpetajast ning oma kasvatus- ja õpetusmeetoditest. Õpetajate portfooliod sisaldavad märkmeid, mis kirjeldavad tulemuslikke praktikaid. Lisaks sisaldab portfoolio olulisi artefakte, mis kujutavad õpetaja professionaalset arengut. Portfooliosse kogutakse materjale, mis aitavad dokumenteerida õpetaja pädevusi ning kajastavad, millised praktikad toimisid hästi ja miks need häid tulemusi tõid. Portfoolio ja eneseanalüüs võib olla üks intensiivsemaid praktikaid refleksiooni ja muutuste edendamiseks (Shandomo, s.a, lk 108).

Kindlustamaks õpetajate efektiivset professionaalset arengut ning selle tõhusat juhtimist ja hindamist, on oluline tagada õpetajatele vastavad organisatsioonisisemed mõõtevahendid, süsteemid, mudelid, protseduurid või struktuurid, mis koordineerivad professionaalse arengu võimalusi. Professionaalse arengu tulemuslikkuse hindamise efektiivsust aitavad tõsta eelnevalt kokkulepitud hindamise viisid ja soovitud tulemused. Seejuures on tähtis, et säärase süsteemide loomisel osaleksid õpetajad ka ise (Earley & Bubb, 2004, lk 39-79).

Portfooliod jagunevad üldjuhul füüsiliseks ja digitaalseks portfoolioks. Füüsiline portfoolio on tööde kogum, mida hoitakse spetsiaalses kaustas, köitjas või mapis. See sisaldab enamasti väljatrükitud materjale. Digitaalne või ka elektrooniline portfoolio on tööde kogum, mis salvestatakse arvutisse pilve kaudu või veebisaidile, nagu Squarespace, WordPress või Weebly, neid variante on tänapäeval veelgi. Digitaalse portfoolio eeliseks on asjaolu, et seda on võimalik arvutisse salvestada ja USB-mälupulga abil alati endaga kaasas kanda (Mertes, 2023).

Digitaalne portfoolio kasutab elektroonilisi tehnoloogiaid, mis võimaldavad portfoolio

loojal koguda ja korrastada portfoolio artefakte paljudes meediumitüüpides nagu heli, video, graafika ja tekst. Portfoolios esindatud õppija mõtisklused viitavad, et konkreetsed artefaktid on tõendiks seatud standardite või eesmärkide saavutamisel. Sageli kasutatakse mõisteid elektrooniline portfoolio ja digitaalne portfoolio vaheldumisi. Siiski esineb neis erisusi: elektrooniline portfoolio sisaldab artefakte, mis võivad olla analoogkujul, näiteks videokassetil või arvutis loetaval kujul, digitaalses portfoolios on kõik artefaktid muudetud arvutis loetavasse vormi. Elektrooniline portfoolio ei ole juhuslik esemete kogu vaid pigem peegeldav tööriist, mis näitab aja jooksul inimese arengut ja kasvu (Barrett, 2000).

Eelnevalt esitatud allikatele toetudes on võimalik järeldada, et tänapäeva maailmas on digitaalsel portfoolios kahtlemata palju eeliseid. Füüsilise portfoolio täiendamine eeldab materjalide printimist ning pidevat korrastamist. Lisaks võib füüsilise portfoolio kaasas kandmine muutuda üpris tülikaks. Digitaalse portfoolio täiendamine on seega lihtsam kui füüsilise portfoolio täiendamine. Digitaalse portfoolio kaasas kandmine on samuti lihtne, sageli on portfoolio esitatud veebisaidil, mis muudab ligipääsu eriti lihtsaks ja kiireks. Digitaalset portfooliot on ka lihtne jagada (Barrett, 2000).

Peatükis selgus, et portfoolio on hea vahend oma oskuste ja teadmiste kujutamiseks. Lisaks on see tõhus abivahend oma arengutee jälgimisel ning edasiste arengusammude planeerimisel. Portfoolio võimaldab seega tõhusalt läbi viia eneseanalüüsi ning väljendada, millised on õpetaja varasemad kogemused ja erialased teadmised. Portfoolio loomine ei võimalda oma teadmisi üksnes teistele professionaalselt kuvada vaid annab võimaluse jälgida oma arengut etapiti. Nii on võimalik eneseanalüüsi käigus teha kindlaks oma tugevad küljed ning ka nõrgad küljed. Tänu nõrkade külgede väljaselgitamisele on õpetajal võimalik analüüsida, millised oleksid edasised sammud, et nõrgemaid külgi arendada. Nii on sihid alati silme ees ning võimalik pidada järge ja näha muutusi oma erialases arengus.

1.4. Digitaalne portfoolio kutsestandardi põhjal

Lisaks paberkandjal olevatele analüüsi võimalustele, saab praegu rääkida ka veebipõhistest eneseanalüüsi keskkondadest, nende arendamisest ja kohandamisest vastavalt õpetajate vajadustele. Nagu eespool selgus, esineb kahte tüüpi portfooliot - digitaalne ja füüsiline. Kui varem oli laialdaselt levinud füüsiliste portfooliote kasutamine, siis tänapäeval, infoajastul, on rohkem levinud digitaalse portfoolio kasutamine, mis tuleneb selle eelistest ja mugavusest.

Definitsiooni kohaselt on digitaalne või elektrooniline portfoolio sihipärane tööde kogum, mis näitab individuaalseid jõupingutusi, edusamme ja saavutusi ühes või mitmes valdkonnas ning on jäädvustatud elektrooniliste vahenditega (Wiedmer, 1998).

“Haridusstrateegia 2035” sõnastab formaalõppe terminit kui õppekava alusel toimuvat eesmärgistatud õpet, mida viivad läbi õpetajad/õppejõud, kellel on spetsiaalne ettevalmistus ning kvalifikatsioon. Informaalõppe puhul on tegu õppimisega, mis toimub igapäevaelu situatsioonides ning on eesmärgistamata (Haridusvaldkonna arengukava, 2020). Lauri (2017) tehtud uuringu tulemuste põhjal selgus, et Eesti koolieelsetes lasteasutustes rakendatakse õpetajate professionaalse arengu toetamisel enam formaalseid (nt koolitused, seminarid, töötoad jms) koolituspõhiseid meetodeid ning mitteformaalsete tegevuste kasutamine jääb pigem tagasihoidlikuks.

Kathy Sierra (2006) on võrrelnud "vananenud õppimist" "uudse õppimisega", mis on muutunud võimalikuks sotsiaalsete võrgustike kaudu:

Tabel 1. Vananenud õppimise võrdlus uudse õppimisega.

Vana õppimine	Uudne õppimine
Lineaarne, aeglane	Ekspponentsiaalne, võrgustatud, kiire
Omandatud teadmistele tuginemine	Põhineb jagatud teadmistel
Ideed kui strateegiline eelis	Ideid jagatakse heast tahtest
Mentoritele tuginev	Lihtsustatud mikromentorid
Õppimine pöördprojekteerimise teel	Saadud õppetunnid on kasulikud kõigile
Info pärineb vanadelt teadlastelt, põhineb iganenud uuringutel, avastustel	Põhineb rahva tarkustel

E-portfoolio rakendamist võib vaadelda kui sammu uue õppimise ja õpetamise suunas. Kuid igasugune liikumine õppija poolt juhitava õpetamise poole koos uurimuslike lähenemisviisidega õppimisele, sealhulgas formaalse ja mitteametliku vahelise hägusemale piirile, nõuab paratamatult põhimõttelisi muutusi institutsionaalses korralduses ja praktikas. Digitaaltehnoloogiate laialdasema kasutamisega tekivad uued teadmiste loomise, arendamise ja levitamise vormid. Sierra poolt välja toodud probleemid on vaid peegeldus sellest, et õpetamise ja õppimise korraldust tuleb muuta, et kajastada neid uusi teadmiste omandamise viise ja mustreid (Barrett, 2000).

Hujala jt (2016) on esile tõstnud, et lasteasutustes töötavad pedagoogid peavad olema suutelised analüüsima isiklike individuaalseid ja professionaalseid seisukohti, sidudes neid seejuures õigusaktidega. Õpetaja eneseanalüüsile, arenguvajaduste selgitamisele ja edaspidiste tegevuste planeerimisele oma professionaalses arengus on aluseks tööalane kogemus ja kutsestandardi kriteeriumid (Eisenschmidt, 2007).

E-portfooliod töötatakse välja just sellel kindlal eesmärgil, et täita konkreetseid eesmärke ning hinnata arenguid ja tulevase vajadusi standardipõhises autentse refleksiooni protsessis. Autentse refleksiooni protsessi käigus saavad õpetajad end analüüsida ja uurida võimalusi ja strateegiaid jätkuvaks professionaalseks kasvuks ja arenguks. E-portfooliod, nagu kõik uuenduslikud ja loomingulised praktikad, saavad kasu metafooridest, mis aitavad ületada lõhet selle vahel, kus õpetajad olevikus oma karjääris asuvad ja kus nad soovivad olla tulevikus (Hamdan, 2022, lk 2).

Lähtudes kutsestandardist (2020), on õpetaja ülesandeks oma tööd ja tegevusi reflekteerida ning analüüsida õpetamise mõju. Digitaalse portfoolio koostamisel on õpetajal võimalik end kutsestandardist lähtuvalt analüüsida. See sisaldab õpetaja töö kirjeldust, töö osasid nagu: õppija õpetamistegevuse kavandamist, õpikeskkonna kujundamist, õppimise ja arengu toetamist, refleksiooni ja professionaalset enesearendamist ning nõustamist. Lisaks kuuluvad selle alla ka valitavad tööosad, töökeskkond ja eripära, töövahendid, tööks vajalikud isikuomadused ja kutsealane ettevalmistus. Eneseanalüüsi ja reflekteerimise läbiviimisel on õpetajal hea tugineda valdkondadele, mis tulenevad kutsestandardist. Nii on õpetajal võimalik kõige adekvaatsemalt mõõta oma professionaalset arengut ja valmisolekut tööülesannete täitmiseks (Sihtasutus Kutsekoda, 2020), (Eisenschmidt, 2007). Lisaks õpiprotsessi analüüsimisele ja probleemide määratlemisele on õpetaja kompetentsiks ka

enda professionaalse arengu kava koostamine ja õppimisvajaduste määratlemine, sealjuures digikeskkondade kasutamine.

Dr Helen Barrett, keda kutsutakse ka „e-portfooliote vanaemaks“, kirjutab, et portfoolio väljatöötamise protsess võib dokumenteerida õpetajate pädevust ja juhtida pikaajalist tööalast arengut. Kuid selle protsessi peamised eeldused on järgmised: portfoolio ei kujuta endast juhuslikku kogumikku vaid pigem reflekteerivat vahendit, mis näitab kasvu aja jooksul. Liikudes aina enam standardipõhise õpetajate pädevuste hindamise poole, vajame uusi vahendeid töötulemuste jäädvustamiseks ja haldamiseks. Seda nii praktiseerivate professionaalide kui algajate õpetajate jaoks. E-portfoolio peaks sisaldama refleksioone mineviku, oleviku ja tuleviku kohta (Barrett, 2000).

Vastavalt peatükis esitatud teoreetilistele alustele ja seisukohtadele, on võimalik teha järeldus, et õpetajate professionaalne areng on pidev protsess, mis toimub läbi mitmekülgsete formaalsete ja mitteformaalsete tegevuste ning meetodite. Professionaalne areng sõltub nii õpetajatest endist kui neid ümbritsevast keskkonnast. Koolieelse lasteasutuse kontekstis saab õpetajate professionaalset arengut toetada sobiliku ja toetava keskkonna loomise ja õpetajate julgustamise kaudu. E-portfoolio arendajad peaksid olema teadlikud ka võimalikest lõksudest, nad võivad keskenduda rohkem sisule kui protsessile ja vaadelda e-portfooliot kitsamalt kui individuaalset enesehinnangut, keskendumata protsessi kriitilistele tulemustele, mis parandavad kõigi õppijate hariduskvaliteeti ja loovad parimatest tavadest lähtuva koostööpõhise õppekogukonna.

2. UURIMISTÖÖ METOODIKA

Käesolevas peatükis antakse ülevaade meetodi valikust, valimi koostamise alustest, uurimisprotseduurist ja andmetöötlusmeetoditest.

2.1. Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused

Bakalaureusetöö eesmärgiks on selgitada välja õpetaja arvamused digitaalse portfoolio loomise ja rakendamise kohta eneseanalüüsi oskuse kujunemise toetamisel tuginedes õpetaja kutsestandardile.

Eesmärgi saavutamiseks püstitati järgmised uurimisküsimused:

1. Millised lasteaiaõpetajate oskused tulenevalt õpetaja kutsestandardist takistavad/toetavad digitaalse portfoolio rakendamist?
2. Mis on digitaalse keskkonna rakendamise eelised tavapärase eneseanalüüsi ees?
3. Milline on digitaalse portfoolio kasutegur eneseanalüüsis lasteaiaõpetajate hinnangul?
4. Mis muutus lasteaiaõpetajate hinnangul nende eneseanalüüsi oskuses pärast digitaalse portfoolio loomist?

2.2. Uurimismeetod ja andmete kogumise meetod

Uurimistöö meetodi valik sõltub töö eesmärgist, probleemist ja uurimisküsimustest. Seoses uuringu valimi väiksusega otsustas uurimistöö autor uurimismeetodina rakendada triangulatsiooni. Triangulatsioon on parim argument kvalitatiiv-kvantitatiivse uurimistöö kasuks. Triangulatsiooni all mõeldakse seda, et ühe ja sama teema uurimiseks ja küsimustele vastamiseks kasutatakse rohkem kui ühte meetodit (Õunapuu, 2014, lk 70).

Uurimistöös, rakendades kvantitatiivset uurimismeetodit, kasutati loomulikku eksperimenti. Eksperiment on meetod, milles osaleb juhuvalikuga moodustatud kontrollrühm. Eksperiment on nomoteetiline, st üldisi seaduspärasusi otsiv ja seletav. Uurimistingimused on uurija kontrolli all. Katsetingimusi ei rakendata, andmed kogutakse loomulikus keskkonnas. Vaadeldakse juhtunu tagajärgi. Eksperiment võimaldab uurida põhjuseid ja tagajärgi, et kindlaks teha, kuidas üks nähtus muutub teise nähtuse või teise nähtuse

muutumise tulemusena (Õunapuu, 2014, lk 59). Kvantitatiivse uurimistöö üldine funktsioon on vormiotsing, st eksperimenteerida ja manipuleerida nähtuse tunnustega, et leida tegelikkuse tunnetatud aspektidele sobivaim väljendus (Õunapuu, 2014, lk 63).

Idee eksperimendi läbiviimiseks sai töö autor märtsis 2022, mil pideva pedagoogilise praktika raames kaardistas õpetajate eneseanalüüsimiseks kasutusel olevaid meetodeid. Kaardistamiseks viidi läbi küsitlus Kihnu Lasteaia õpetajate seas veebikeskkonnas, mille tulemusena selgus, et seni kasutusel olevad eneserefleksiooni meetoditena fikseerisid õpetajad tulemusi paber kandjal. Õpetajad kasutasid selleks õppeaasta kokkuvõtte kirjutamist, eneseanalüüsi vormi arenguevestluseid. Seega lasteasutuses puudus ühtne eneserefleksiooni vorm.

Käesolevas uurimistöös kvalitatiivset uurimismeetodit rakendades autor kasutas fenomenoloogilist uuringut, mille objektiks on inimese kogemus ja põhiliseks uurimismeetodiks on intervjuu. Kvalitatiivset uurimust saab läbi viia loomulikes tingimustes ning see annab detailseid kirjeldusi inimeste käitumisest, hoiakutest ja arvamustest, aitab mõista ja tõlgendada inimeste kogemusi ja vaateid (Õunapuu, 2014, lk 52–58). Bakalaureusetöö käigus viis autor läbi poolstruktureeritud intervjuu. Poolstruktureeritud intervjuu jaoks on ette valmistatud põhiküsimused ja üksikute küsimuste puhul võib pakkuda ka valikuvariante või suunavaid lisaküsimusi, et küsitleva mõtteid paremini teemakohasele rajale viia (Õunapuu, 2014, lk 58, lk 170, lk 172). See on oluline, kuna käsitletavat teemat on vähe uuritud ja intervjuerijal ei ole võimalik kõiki vastuseid ette näha, samuti võimaldab see intervjueritavale suuremat väljendusvabadust.

2.3. Valimi moodustamine

Uuringus autor kasutas eesmärgipärast valimit ehk ettekavatsetud valimit, kus valimi liikmed valib uurimistöö autor, lähtudes oma teadmistest ja kogemustest. Populatsioonist püütakse leida kõige tüüpilisemad esindajad. Uuritavad kaasatakse valimisse ettekavatsetult ning kindlate kriteeriumide alusel (Õunapuu, 2014, lk 143)

Valimi moodustasid Tallinna Kihnu lasteaias töötavad õpetajad. Üksikisikud kaasatakse valimisse uurimistöodes, kus selgitakse välja inimeste arvamusi, hoiakud ja kogemusi seoses mingi nähtusega (Õunapuu, 2014, lk 150).

Andmete töötlemisel lähtuti töö eesmärgist ja püstitatud küsimustest. Andmete analüüsimiseks loodi kokku neli kategooriat, mis saadi andmete kodeerimise teel. Intervjueeritavate taustaandmed esitatakse tabelina, et saada visuaalselt kompaktsem ülevaade Tallinna Kihnu lasteaias töötavate õpetajate andmetest.

Intervjueeritavate taustaandmed

Tabel 2. Intervjueeritavate taustaandmed.

	Vanus:	Erialane tööstaaž:	Omandatud haridus:	Digitaalse portfoolio rakendamise kogemus:	Millist eneseanalüüsi meetodit kasutas varem:
Õ1	38	9 aastat ja 6 kuud	Haridustehnoloog, MA	Oktoobrist 2022	Aasta kokkuvõte, eneseanalüüsi vorm
Õ2	27	6 aastat	Kunstiõpetus, BA	Oktoobrist 2022	Arenguvestlus, mitte fikseeritud analüüs
Õ3	20	6 kuud	Lapsehoidja, Kutseharidus	Novembrist 2022	Küsitluse küsimustik
Õ4	44	3 aastat	Majandus, BA	Novembrist 2022	Arenguvestlus
Õ5	24	2,5 aastat	Eripedagoogika, BA	Jaanuar 2023	Küsimustik
Õ6	43	6 kuud	Keskharidus	Jaanuar 2023	Oma peas
Õ7	24	3,5 aastat	Keskharidus + Kutse tase 4 + õpib kolmandal kursusel ülikoolis	Detsember 2022	Kutsestandardi põhjal
Õ8	40	1,5 aastat	Pedagoogiline Rakenduskõrgharidus	Detsember 2022	mitte fikseeritud analüüs
Õ9	50	31 aastat	Lasteaiaõpetaja, BA	Jaanuar 2023	Paberkandjal
Õ10	68	5,5 aastat	Matemaatika, MA	Detsember 2022	Arenguvestlused

Andmed: Tallinna Kihnu lasteaias töötavad õpetajad. Autori koostatud.

Eespool toodud tabelis 2 on esitatud andmed, mis sisaldavad intervjueeritavate taustanäitajaid. Andmed annavad ülevaate õpetajate vanusest, haridustasemest, töökogemusest õpetajana, digitaalse portfoolio rakendamise kogemusest ning eneseanalüüsi meetoditest, mis olid kasutusel enne digitaalse portfoolio loomist. Intervjueeritavate vastustest selgus, et seitsmel lasteaiaõpetajal on omandatud kõrgharidus (magistrikraad, bakalaureusekraad) ning üks lasteaiaõpetaja alles omandab kõrgharidust. Kahel lasteaiaõpetajal puudub ülikoolis omandanud kõrgharidus, ühel on keskharidus ja teisel on kutseharidus keskhariduse baasil. Tabelis 2 toodud andmete alusel võib väita, et lasteaiaõpetajate lähtepunkt ja kogemus töötamiseks lasteaias on erinev. Kaks lasteaiaõpetajat tööstaži järgi on alustavad õpetajad, kes on töötanud lasteaias vähem kui aasta õpetajana, üks õpetaja on pika töökogemusega. Varem kasutati lasteaias eneseanalüüsi meetodina paberkandjal mappe, eneseanalüüsi vormi, arenguestlusi ja õppeaasta kokkuvõtet.

2.4. Uurimisprotseduuri kirjeldus

Lähtudes Tallinna Kihnu lasteaia 2019-2022 arengukavast, milles pikaajalise eesmärgina oli välja toodud, et personali professionaalne areng on toetatud läbi mitmekesiste eneseanalüüsi töövormide. Probleem seisnes selles, et lasteaias puudus järjepidevust tagav meetod, mis toetab töötaja professionaalset arengut ja eneseanalüüsi oskust. Tegevusena oli välja toodud digitaalse portfoolio loomine.

Eksperimendi esimeses osas kaardistati senised õpetajate eneseanalüüsimisel kasutusel olevad meetodid. Kaardistamiseks viidi läbi märtsis 2022 küsitlus Kihnu Lasteaia õpetajate seas veebikeskkonnas, mille tulemusena selgus, et seni kasutusel olevad eneserefleksiooni meetoditena fikseerisid õpetajad tulemusi paberkandjal. Õpetajad kasutasid selleks õppeaasta kokkuvõtte kirjutamist, eneseanalüüsi vormi, arenguestluseid. Seega lasteasutuses puudus ühtne eneserefleksiooni vorm.

Eksperimendi teises etapis viis töö autor läbi Tallinna Kihnu lasteaias perioodil oktoober 2022 kuni märts 2023 ja see oli jagatud kaheks perioodiks. Esimese perioodina läbis uurimistöö autor Tallinna Ülikooli poolt korraldatud koolituse, mille kaudu sai teadmisi e-portfoolio loomisest ja selle kasutamisest. Koolituse käigus tutvus autor kutsestandardi kriteeriumitega ning Google Sites võimalustega e-portfoolio koostamiseks.

Teise periodina pärast läbitud koolitusi korraldas uurimistöö autor lasteaia õpetajatele praktilist laadi koolitusi. Koolituse ajal tutvustati digitaalse portfoolio loomist, selle struktuuri, mille aluseks olid õpetaja kutsestandardi kriteeriumid. Koolituse käigus asusid õpetajad ise oma portfooliot looma. Esimeseks portfoolio rakendamise perioodiks lepitati kokku november 2022. a - jaanuar 2023. Selle perioodi lõpuks pidid õpetajad esitama oma digiportfooliot, jagades seda juhtkonnaga. Kõik uuringus osalenud õpetajad olid uurijale varem tuttavad, mis võimaldas uuringut läbi viia vabamas keskkonnas. See tagas hea koostöö õpetajatega ja andis parema uuringu tulemuse.

Uuringu järgmises etapis uuris autor lasteaiaõpetajate hinnanguid ja kasutajakogemust veebis kasutatava eneseanalüüsi keskkonna kohta. Uuringu läbiviimiseks koostas uurimistöö autor neljast plokist koosneva intervjuu küsimustiku. Intervjuud viidi läbi veebruaris ja märtsis 2023. Intervjueeritavate puhul lähtus autor eeldusest, et ei tohi kahjustada uuringus osalejate huve, tuleb informeerida osalejaid uuringu eesmärkidest, osalus peab olema vabatahtlik, tagatud oli isikuandmete konfidentsiaalsus ja anonüümsus (Õunapuu, 2014, lk 168). Intervjuud viidi läbi lasteasutuses lõunapausi ajal, kõigilt küsiti intervjuu alguses luba lindistamiseks. Intervjuud salvestati diktofoniga. Seejärel transkribeeriti salvestatud intervjuud ning analüüsiti vastuseid.

2.5. Tulemuste analüüsimetod

Intervjuud salvestati kahele andmekandjale, et tagada võimalikest tehnilistest tõrgetest tulenevad takistused hilisemas töös. Salvestamiseks kasutati nutitelefoniga helisalvestuse rakendust. Selleks, et saada kinnitust intervjuu küsimuste sobivuse ja eesmärkidele vastavuse kohta, viidi läbi pilootuuring. Pilootuuringu raames intervjueeris autor oma kolleege, kes olid loonud ja rakendanud digitaalset portfooliot. Pilootuuringu vastused analüüsis ei kajastu. Testintervjuude käigus selgus, et täpsustamist või täiendamist vajavad kaks küsimust, mille jaoks loodi täiendavad lisaküsimused, mis aitasid respondentidel küsimusi paremini mõista.

Õpetajate lindistatud vastused transkribeeritakse, kodeeritakse küsimuste haaval, millest moodustub analüüsitav materjal (Õunapuu, 2014, lk 159). Uuringut läbi viies tagatakse õpetajate anonüümsus, mistõttu on intervjueeritavad tähistatud koodidega Õ1, Õ2, Õ3 jne.

3. UURIMISTULEMUSED DIGITAALSE PORTFOOLIO LOOMISE JA RAKENDAMISE KOHTA

3.1. Eksperimendi analüüs

3.1.1. Probleemi püstitus

Töö autor läbis 2022 a kevadsemestril pideva pedagoogilise praktika, mille teemaks oli eestvedamine ja tegevusvõimekus. Teema seostus õppeainega “Õpetaja identiteet ja tegevusvõimekus”, mille raames oli vaja koostada video posterettekanne, kus analüüsiti praktika asutuse pikaajaliste eesmärkide elluviimist.

Praktika ajal tutvudes asutuse arengukava ja tegevuskavaga, vesteldes lasteaia direktoriga ning juhendajaga, intervjuuerides õpetajaid, leidis uurimistöö autor Tallinna Kihnu lasteaia arengukavas pikaajalise eesmärgi, milles oli välja toodud, et personali professionaalne areng on toetatud läbi mitmekesiste eneseanalüüsi töövormide. Probleem seisnes selles, et lasteaias puudus järjepidevust tagav meetod, mis toetaks töötaja professionaalset arengut ja eneseanalüüsi oskust. Ühe arendustegevusena oli arengukavas välja toodud pedagoogilise personali professionaalse arengu toetamine läbi eneseanalüüsi töövormide ehk digitaalse portfoolio loomise.

Peale probleemi välja selgitamist hakkas töö autor kavandama lasteaia pikaajaliste eesmärkide täitmist toetavaid tegevusi, mida asutuses seni veel tehtud ei olnud ja mida saaks järgneva õppeaasta jooksul ise eest vedada. Probleemi lahendamiseks ja ellu viimiseks kavandati järgnevad tegevused: portfoolio põhimõtete sihtgrupiti välja töötamine, personali koolitamine, portfoolio loomine ja rakendamine ning tulemuste analüüs.

Autori ülesandeks oli õpetajate eneseanalüüsi dokumenteerimise ja eelteadmiste välja selgitamine ja portfoolio sisu loomine. Järgnevate tegevustena kavandati koolituse kaudu personalile portfoolio vormide tutvustamise, komponentide, kasutamisevõimaluste, hindamise põhimõtete ja näidete tutvumise. Personalile tutvustati digitaalse portfoolio loomist lehtedena, päeviku pidamist, elulookirjelduse koostamist, materjali kogumist erinevate kriteeriumite lõikes, kogutud materjali avaldamist, portfoolio teksti täiendamist

pildi, audio- ja videoklippide ning muu materjaliga (nt lisatud dokumendifailid), ning selle jagamist juhtkonnaga.

3.1.2. Protseduuri protsessi analüüs

Eksperimendi alguses viis autor läbi lühiintervjuud Tallinna Kihnu lasteaia õpetajatega, mille abil selgitati välja eneseanalüüsi dokumenteerimise meetodid. Selgus, et õpetajatel on kasutusel eneseanalüüsi dokumenteerimisena eneseanalüüsi vormid, õppeaasta kokkuvõtted ja arenguestlused. Eelnevalt tulenevalt kavandas autor järgnevad tegevused:

- ✓ Esimese etapina läbis uurimistöö autor Tallinna Ülikooli poolt korraldatud koolituse, mille kaudu sai teadmisi e-portfoolio loomisest ja selle kasutamisest. Koolituse käigus tutvus autor kutsestandardi kriteeriumitega ning Google Sites võimalustega e-portfoolio koostamiseks.
- ✓ Protsessi oli kaasatud lasteaia juhtkond, kuna direktoril oli ülevaade personali professionaalsetest pädevustest ja arengu võimalustest, ta oskas suunata autorit portfoolio sisu loomisel.
- ✓ Pärast läbitud koolitusi korraldas uurimistöö autor lasteaias praktilist laadi koolitused kõikidele õpetajatele ja personalile portfoolio vormide, komponentide, kasutamisevõimaluste, hindamise põhimõtete ja näidete tutvumiseks. Personalile tutvustati digitaalse portfoolio loomist lehtedena, päeviku pidamist, elulookirjelduse koostamist, materjali kogumist erinevate kriteeriumite lõikes, kogutud materjali avaldamist, portfoolio teksti täiendamist pildi, audio- ja videoklippide ning muu materjaliga (nt lisatud dokumendifailid), ning selle jagamist juhtkonnaga. Koolitused toimusid kaks korda, nii eesti keeles kui ka vene keeles. Koolituse ajal oli vaja korraldada digilahendusi – igal õpetajal oli kaasas sülearvuti selleks, et kohapeal luua oma portfooliot ja esitada vajadusel küsimusi.
- ✓ Esimeseks portfoolio rakendamise perioodiks lepiti kokku november 2022.a - jaanuar 2023. Perioodi lõpuks pidid õpetajad esitama oma digiportfoolio, jagades seda Tallinna Kihnu lasteaia direktori, õppealajuhataja ja majandusjuhatajaga.

Rakendumise perioodil sai autor toetada ja motiveerida personali digiportfooliot järjepidevalt kasutama. 2022/23 õppeaasta jooksul said nii õpetajad kui ka juhtkond võrdlevalt analüüsida portfoolio kasutegurite kohta. Hinnati ka läbitud koolituse mõju

personali motivatsioonile digitaalse portfoolio rakendamisel. Vastused nendele küsimustele saadi õpetajate intervjuude tulemusi analüüsisid.

3.2. Õpetajate intervjuude tulemuste analüüs

3.2.1. Lasteaiaõpetajate arvamused eneseanalüüsi oskust takistavatest ja toetavatest teguritest

Selles alapeatükis antakse ülevaade lasteaiaõpetaja teadlikkusest formaalse ja mitteformaalse õppimise kohta, eneseanalüüsi mõistest ning sellest, millised kutsestandardi kriteeriumid toetasid ja takistasid nende eneseanalüüsi oskust.

Esimese küsimusena kirjeldasid õpetajad, *mida tähendab nende arvates formaalne õppimine*. Lasteaiaõpetajate vastustest selgus, et formaalne õppimine on pigem riigi poolt ette antud standardid, struktuur kus on püstitatud konkreetset eesmärgid ja kindlad tegevused. Mõned vastajatest tõid välja näidetena koolitusi.

„formaalne õppimine on asjade ametlik dokumenteerimine õppetöös“ (Õ2)

„nagu koolis õpitakse, et kõik eesmärgid on ette antud ja nende raames siis õppimine toimubki“ (Õ3)

„on nagu kool, algkool, ülikool ehk siis see, kuhu ma teadlikult lähen õppima. Ja koolitused“ (Õ5)

Lasteaiaõpetajate vastustest küsimusele, *mida tähendab nende arvates mitteformaalne õppimine*, selgus, et mitteformaalne õppimine on rohkem raamist välja mõtlemine ja ei ole nii kindlaid regulatsioone kuidas õppida või õpetada. Eesmärgid on küll olemas, aga need on valikulised ja paindlikumad. Õpetajatel on rohkem iseseisvust mitteformaalses õppimises, nad võrdlevad seda oma hobidega.

„kui arendad oma hobisid edasi, et, siis sul eesmärgid olemas, aga nad ei ole ametlikud. Sul on rohkem vabadust oma tegevustes ja mõttes“ (Õ3)

„Kui mind huvitab mingisugune teema, siis ma lähen seda uurima iseseisvalt, kolleegide juurde või kasutan internetti“ (Õ5)

Mõned õpetajad tõid välja mitteformaalses õppimises eneseanalüüsi mõiste ja mentorluse.

„eneseanalüüs. Sa ise otsid enda jaoks milles sul on teadmisi puudu“ (Õ4)

„mentor töötab minu jaoks, mina üritan temalt õppida, võtta vastu seda infot ja enda töös rakendada“ (Õ6)

Küsimusele, kuidas lasteaiaõpetajad formaalsel ja mitteformaalsel õppimisel saadud oskusi kasutavad oma professionaalses arengus, vastates tõid kõik lasteaiaõpetajad välja, et nad kasutavad mõlemaid õppimise vorme.

„kindlasti on andnud formaalne õppimine selle, et ma nüüd julgemalt tegutsen mitteformaalses õppimises“ (Õ1)

„Sul tuleb mitteformaalne õppimine läbi formaalne õppimine“ (Õ4)

„Nii formaalne kui ka mitteformaalne on väga tähtis minu jaoks, nad täiendavad üksteist“ (Õ9)

Formaalse õppimise puhul toovad õpetajad välja omandatud haridust, koolitusi ja seadusandlikke akte.

„mis on kooskõlastatud riikliku õppekavaga ja lasteaia õppekavaga“ (Õ2)

„ongi omandatud eriala ja kõik võimalikud kursused“ (Õ8)

Mitteformaalses õppimises toodi välja vabadus oma tegevustes ja julgus iseseisvalt midagi juurde õppida.

„saan ise proovida, katsetada seda teha ja ma saan minna raamidest välja, piirangutest välja“ (Õ1)

Samas eelistasid lasteaiaõpetajad rohkem mitteformaalset õppimist ja formaalselt saadud oskused olid jäetud tagaplaanile.

„mitteformaalne õppimine on minu jaoks lihtsam. Ma olen ise endale boss ja kui mind tõesti huvitab mingi teema, siis ma lähen sukeldun teemasse ise“ (Õ5)

„mitteformaalne on kindlasti efektiivsem olnud“ (Õ10)

„mitteformaalne õppimine toimib palju paremini“ (Õ3)

Vastuses küsimusele, *mida tähendab nende arvates mõiste eneseanalüüs*, kirjeldasid õpetajad seda järgmiselt:

„See on alus pedagoogilises töös“ (Õ9)

„Eneseanalüüs aitab mõista kus sa oled ja kuhu on vaja liikuda“ (Õ4)

„läbi minu tegevuste vaatamine, et kas nad on õnnestunud või mitte, ja miks nad ei ole õnnestunud“ (Õ1)

„analüüsida ennast ja mitte ainult heas mõttes vaid ka tood välja omaenda vead, mida sa ise arendama peaksid edasi“ (Õ3)

Samas üks lasteaiaõpetajatest eelistab kasutada oma eneseanalüüsis kutsestandardi tase 6 kriteeriume.

„kui võtta kutsestandard aluseks, siis on see hea võimalus aru saada, et kas ma nii-öelda olen pädev nende kriteeriumite järgi“ (Õ7)

Lasteaiaõpetajate vastustest selgus, et eneseanalüüs on arusaam, kus õpetaja oma karjääril ja teadmistes asub, millest tunneb puudust, kuidas saab ennast täiendada ja arendada ning kuhu ta tahab jõuda. Eneseanalüüs aitab iseseisvalt mõtestada oma tööd, kavandada professionaalseid arenguvajadusi ja täiendada erialaseid teadmisi.

Lasteaiaõpetajad tõid vastuses küsimusele, *milline on lasteaiaõpetajate varasem kogemus eneseanalüüsi osas*, välja oma isiklike ülikoolist saadud kogemusi, igapäevase ja nädalate analüüsid Eliisis, õppeaasta kokkuvõtted, arenguestlused.

„tööalaselt peab igapäevaselt tegevusi analüüsima, nädala raames analüüsima, kuu raames ikkagi analüüsima ja aastakokkuvõttes“ (Õ7)

„Varem ma ootasin arenguestlust iga õppeaasta lõpus, seepärast ma pidevalt analüüsisin ennast. Aasta kokkuvõte - seal ka toimub eneseanalüüs“ (Õ4)

„kindlasti ülikoolis oli iga päev, ja tööl ka põhimõtteliselt erinevaid tööd tehes“ (Õ5)

Õpetajate vastustest ilmnes ka, et analüüs toimub igapäevaselt nende teadvuses.

„mingi eneseanalüüs kogu aeg, igapäevaselt toimub peas“ (Õ2)

„No me kõik ennast analüüsime igapäevaselt, jagades mõtteid omavahel“ (Õ6)

On oluline, et õpetajad tegelevad oma oskuste, teadmiste ja arusaamade pideva reflekteerimise ja analüüsimisega ning uute erialaste oskuste ja teadmiste omandamisega. Seega võib öelda, et õpetajatel on erinev eneseanalüüsi kogemus ja nad teevad seda järjepidevalt.

Küsimusele, kuidas õpetaja kutsestandardis tase 6 toodud kriteeriumid toetasid lasteaiaõpetajate eneseanalüüsi oskust, vastates tõid lasteaiaõpetajad välja, et ühest küljest nad lihtsustasid eneseanalüüsi protsessi, sest see pani aluse kindlale süsteemile, mille alusel ennast analüüsida. Nad struktureerivad ja annavad võimaluse mitte jätta vahele ja märgata tähtsamaid aspekte.

„Nad annavad sulle pidepunktid, arusaama, kus sa hetkel asud ja millest on veel sul puudu, et sobitada kõikidele kriteeriumitele ja nad on sellised abistajad sinu töös“ (Õ8)

„Struktuur väga toetas, sest enne seda ma ei ole üldse tähelepanu pööranud, et võib moodustada selliseid plokke“ (Õ5)

„Et võib vaadata kriteeriumid mõlemalt poolt, kindlasti oli hea seda võtta enda töö aluseks“ (Õ2)

Samas teisest küljest muutus see töö õpetajate jaoks palju mahukamaks, sest oli vaja välja tuua kõike, mida õpetajad oma õpetajatöös on seni teinud.

„sundis konkreetselt mingit asja vaatama, muidu ma olin teinud eneseanalüüs üldsõnaliselt“ (Õ6)

„Kriteeriumid aitasid tuua konkreetseid näited, oma tehtud tööst. Võib tunduda, et sa teed pidevalt midagi, aga kui pole näited“ (Õ7)

Küsimusele, millised õpetaja kutsestandardis tase 6 toodud kriteeriumid takistasid lasteaiaõpetajate eneseanalüüsi oskust, vastates tõid lasteaiaõpetajad välja kriteeriumite sõnastuse, kordused ja oma kogemuse puudumise selles valdkonnas.

„sõnastatud oli raskesti, kirjutatud nagu seaduse keeles. Oleks kergem aru saada kriteeriumite sisu, kui kõrval oleks näited“ (Õ8)

„Kriteeriumid korduvad. Ma tundsin et tegin eneseanalüüsi, aga erinevatest külgedest. Kriteeriumite laused korduvad mõnes kohas“ (Õ4)

„Just need kriteeriumid, mida ma ei ole omandanud, noh näiteks erivajadustega lastega tegelemine“ (Õ3)

Samas leidsid mõned õpetajad, et kriteeriumid olid nii takistavad kui ka toetavad.

„Ma ütleks, et mitte ükski nendest ei takistanud, et isegi kui ma nägin, et mingi kriteerium võib-olla on minu nõrgem külg, siis see ei tähenda, et see takistas. Siis ma just sain aru, et mul on mingis valdkonnas veel arenemisruumi“ (Õ2)

„otseselt takistust ma nagu ei näinudki, ma üritasin midagi välja mõelda, kuidagi mingeid paralleele tuua“ (Õ6)

Nagu selgub vastustest õpetaja eneseanalüüsi, arenguvajaduste selgitamise ja edaspidiste tegevuste planeerimise kohta, on oma professionaalses arengus aluseks tööalane kogemus ja kutsestandardi kriteeriumid.

Küsimusele, millistest õpetaja oskustest kutsestandardi kriteeriumitest tulenevalt jääb puudu digitaalse portfoolio koostamisel, vastustes tõid lasteaiaõpetajad välja kriteeriumid, kus nendel puudub või on väike kogemus.

„erivajadustega lastega tegelemine on kindlasti üks kõige suurem kriteerium, millest jääb puudu“ (Õ3)

„et need digitaalsed oskused täienesid selle tegemise käigus, ehkki neid oli puudu ja neid sai õppida“ (Õ10)

„Kindlasti enesejuhtimine, sest oli väga raske lihtsalt, istuda ja alustada kirjutamist“ (Õ5)

Mõnede õpetajate arvates ei esinenud neil portfoolio koostamisel raskusi ja nad nautisid tehtut.

„Konkreetsetest kutsestandardi kriteeriumitest ei jäänud nagu midagi puudu“ (Õ2)

„Teha portfoolio ei ole raske, alguses tundus et see on raske. Google drive on väga kerge kasutamiseks ja mugav“ (Õ4)

„ei olnud midagi puudu, ma ise fännasin seda, alustasin suure entusiasmiga“ (Õ1)

Õpetajate vastustest on näha, et lasteaiaõpetajad teavad oma oskuste taset kutsestandardi kriteeriumite järgi ja oskavad analüüsida enda nõrgemaid külgi, mis vajavad arendamist.

Lasteaiaõpetajate vastustest selgus, et enamik neist täiendab ennast õpetajana nii formaalselt õppides - koolituste ja ametliku õppe kaudu kui ka mitteformaalselt - läbi eneseanalüüsi ja iseseisva õppe. Selles küsimuste plokkis selgus, et lasteaiaõpetajad on üldjoontes teadlikud oma oskustest tulenevalt õpetaja kutsestandardist ning teavad, millised kriteeriumid toetavad või takistavad nende eneseanalüüsi oskusi.

3.2.2. Lasteaiaõpetajate arvamused digitaalse keskkonna rakendamise eelistest tavapärase eneseanalüüsi ees

Selles alapeatükis antakse ülevaade lasteaiaõpetajate arvamustest võimaluste kohta, mida loob digitaalse keskkonna kasutamine eneseanalüüsimisel, kuidas lasteasutuse juhtkond toetab eneseanalüüsi protsessi. Samuti antakse ülevaade sellest, kuidas digitaalse portfoolio koostamine aitab kogutud materjali reflekteerimisel ning kuidas digiportfoolio toetab õpetajat nüüdisaegsest õpikäsitusest tulenevalt.

Küsimusele, *milliseid võimalusi loob digitaalse keskkonna kasutamine eneseanalüüsimisel*, vastates tõid lasteaiaõpetajad välja, et digitaalse keskkonna maht, struktuur ja kättesaadavus toetab eneseanalüüsi protsessi. Õpetajate sõnul annab analüüs digitaalses keskkonnas nendele objektiivsemat infot ja konkreetsust protsessi jooksul.

„digitaalse keskkonna kasutamine on palju efektiivsem, sest et minu jaoks seal käib eneseanalüüsi protsess nagu kiiremini. Mälumaht on piiratu“ (Õ2)

„Antud digitaalse keskkonna kasutamine tõi välja uued vaatenurgad, mis olid täitsa analüüsimata“ (Õ10)

„et kui on lähedal telefon, siis teed lahti ja täiendad. See on kiire, lihtne võimalus täiendada, muuta oma materjale“ (Õ7)

„digitaalses keskkonnas saab panna videoid, mis toetavad eneseanalüüsi oskust“ (Õ9)

Küsimuse, kuidas lasteasutuse juhtkond toetab õpetajate eneseanalüüsi protsessi, vastustest selgus, et lasteaia juhtkond toetab igasugust analüüsiprotsessi, võimaldades õpetajatel osaleda erinevatel koolitustel, mis panevad iga kord ennast analüüsima. Lasteaias toimuvad pidevalt pedagoogilised nõukogud ja sisekoolitused, kus juhtkond suunab õpetajaid mõtlema oma reflekteerimisoskusele.

„Meil on väga progressiivne direktor, ta ise on alati kursis kõikide uudsete asjadega, ja õpetab meid selles“ (Õ4)

„Igal juhul toetab, erinevate koolituste näol, et koolitusel kordame üle meie eesmärgi ja miks me siin üldse oleme ja siis see annabki võimaluse ennast analüüsida“ (Õ8)

„juhtkonna poolt koostatud erinevad vormid eneseanalüüsi jaoks. Pakutakse erinevad koolitusi, pärast mida me koos analüüsime. Kasutusel on õppeaasta analüüs ja arenguveestlused“ (Õ9)

Vastustest ilmneb, kuidas juhi teadlikkus ja professionaalse arengu toetus ei piirdu vaid formaalsete koolituste ja töötubadega, vaid on loodud süsteemne tugi õpetajate professionaalsele arengule. Samuti kirjeldatakse, et juhtkond on toetanud lasteaiaõpetajaid moraalselt ja loonud lasteaiaõpetajate eneseanalüüsi kujunemise toetamiseks digitaalse keskkonna.

„luuakse meile endale võimalusi ennast arendada ja ka just digitaalne portfoolio on mulle endale võimalus“ (Õ1)

„kui ma tööle tulin, võimalikult palju räägiti minuga, uuriti, kuidas mul endal läheb, kuidas ma iseennast tunnen“ (Õ3)

Küsimuse, millised on õpetajate arvates digitaalse portfoolio eelised tavapärase eneseanalüüsi ees, vastustest nähtus, et pildimaterjal ja videod rikastavad õpetajate eneseanalüüsi oskusi, eneseanalüüsi materjal on alati kättesaadav ja seda võib jagada teistele.

„digitaalses keskkonnas saab panna videoid, mis ei saa teha paberkandjal. Keskkonnasäästlik ja sõbralik. On võimalik panna mä lupulgate. Võib saata teistele“ (Õ9)

„et mul on pildimaterjal või siis videod alati lähedal, mul on selline näitlik materjal olemas mille peale ma saan toetuda eneseanalüüsi protsessis“ (Õ1)

Õpetajate vastustest on näha, et lasteaiaõpetajad jäid üldiselt digitaalse portfoolioga rahule, sest kriteeriumid ja struktuur toetas nende eneseanalüüsi protsessi.

„digitaalne portfoolio veebis ja kompetentsid on palju laiemad ja annab võimaluse rohkem iseennast avastada“ (Õ3)

„mulle tundub, et kui ma kirjutan portfoolio blogina siis ma saan end vabamalt tunda“ (Õ5)

Küsimusele, kuidas aitab digitaalse portfoolio koostamine õpetajat kogutud materjali reflekteerimisel, vastates tõid lasteaiaõpetajad välja, et digitaalse portfoolio koostamine toetab kogutud materjali reflekteerimist. Selle kinnituseks tõid õpetajad välja visuaalsete valikute rohkuse, mis võimaldab aru saada, millist infot kasutada ja millist mitte ning sisse viia muudatusi ning teha nende põhjal järeldusi.

„need materjalid on sinna pandud sellepärast, et neid ka edaspidi rakendada ja nad on silmade ees“ (Õ1)

„Kui kõik on koondatud ühte kohta, sa võid jälgida oma enesearengut igas valdkonnas ja analüüsida tulemusi“ (Õ8)

*„Kogu aeg ma seda täiendan, mõtlen, kuidas ma seda tegin, miks ma seda tegin, kas see materjal sobib sellesse valdkonda. Sunnib rohkem keskenduma, mõtlema“
(Õ6)*

Seega on portfoolios lihtne teha kokkuvõtteid tegevuste etappidest ning jälgida inimese kui loomingulise isiksuse erialast arengut ja kasvu. Portfoolio põhieesmärgiks on olla inimese enesehinnangu instrument.

Mõned õpetajad olid harjunud, et portfoolios jagatakse vaid parimaid kogemusi, selgus aga, et digitaalse portfoolio abil märgatakse ka arengut vajavaid valdkondi.

„ma olen harjunud, et portfoolio on mingi koht, kus ma ainult jagan enda parimaid külgi. Aga selles eneseanalüüsis ma pean välja tooma ka enda nõrgad küljed“ (Õ2)

„portfooliosse sa saad ära kirjutada mitte ainult plussid aga oma miinused, et miks ei õnnestunud mingi tegevus“ (Õ7)

Küsimuse, *kuidas toetab digitaalne portfoolio nüüdisaegsest õpikäsitusest tulenevalt õpetajat nende tegevustes*, vastustes tõid lasteaiaõpetajad välja digivahendite kasutamise, kaasaegse õpetamise ja õppimise, autonoomsuse. Õpetajate sõnul näitab digitaalne portfoolio, kui palju on õpetajal professionaalseid pädevusi ja kui valmis ta on muutusteks nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtetest lähtudes.

„Et kui me mõtleme samast nüüdisaegsest õpikäsitusest, et see ongi see autonoomsus mis peab tulenema õpetaja tegevustest, sama on portfoolio koostamisel“ (Õ1)

„Kui me tahame lapsi näiteks ka arendada rohkem digivaldkonna, siis me peame ise ka sellest pädevad olema“ (Õ2)

„Kui me tahame lapsi näiteks ka arendada rohkem digivaldkonnas, siis me peame ise ka selles pädevad olema“ (Õ3)

„digi portfoolio stimuleerib mind tegeleda oskustega mis on minu nõrgemad kohad ja millega ma varem vähem tegelesin“ (Õ9)

Enim õpetajad tõid välja vabaduse portfoolio koostamisel ja vormistamisel.

„Oma portfoolios ma olen sama loov ja vaba nagu lapsed rühmas. Minu valik milliseid pilte ma panen, millise keskkonna loon, millist värvi valin“ (Õ5)

„digiportfoolio loomisel oli tähtis see iseseisvuse moment, et sa võid vormistada ja sisustada nagu ise tahad“ (Õ7)

„rohkem vabadust nii lastel kui ka õpetajatel“ (Õ8)

Selles plokis selgus, et digitaalse keskkonna kasutamine toetab lasteaiaõpetajate eneseanalüüsi oskuse kujunemist, tajuti juhtkonna moraalsel tuge ja toetust reflekteerimise protsessis. Nüüdisaegase õpikäsituse eelistena tõid õpetajad välja kasutatava keskkonna kaasaegsuse, digipädevuste oskuste arengu, autonoomsuse ja valikute vabaduse. Õpetajal on võimalik igal ajahetkel oma portfooliot kasvõi mobiiltelefoni kasutades järjepidevalt jälgida, sinna uut materjali lisades.

3.2.3. Lasteaiaõpetajate arvamused digitaalse portfoolio kasutegurist eneseanalüüsis

Antud plokis antakse ülevaade lasteaiaõpetajate teadlikkusest portfoolio koostamise viisidest ja paber kandjal koostatud ning digitaalse portfoolio erinevustest. Selgitatakse, millele toetudes otsustasid lasteaiaõpetajad digitaalse portfoolio kasuks ja millise eesmärgi nad seadsid digitaalse portfoolio loomisel. Tuuakse välja, mis osutus oluliseks materjali valikul portfooliosse.

Küsimusele, *milliseid portfoolio koostamise viise lasteaiaõpetajad teavad*, tõid kõik õpetajad oma vastustes välja kahte tüüpi portfoolio - digitaalse ja füüsilise.

„Üks vahe on see, kas ta on digitaalne või ta on füüsiline“ (Õ10)

Samuti tõid mõned õpetajad välja, et varem oli laialdaselt levinud füüsiliste portfooliote kasutamine, aga tänapäeval on rohkem levinud digitaalne portfoolio, mis tuleneb selle eelistest ja mugavusest.

„Google Sites, kus me praegu tegime oma portfoolio, et seal on kuidagi mugavam ja lihtsam“ (Õ1)

Küsimusele, *mille poolest erineb paberkandjal koostatud portfoolio digitaalsest portfooliost*, vastustes nimetasid lasteaiaõpetajad keskkonnasõbralikkust, mobiilsust, kaasaegsust, võimalust kiiresti teha muudatusi sisukorras ja säilitamise eeliseid.

*„Võid võtta oma telefoni ja kas ühistranspordis täiendada oma digi portfooliot“
(Õ7)*

„keskkonnasäästlik, säästame paberit. Ja seda lihtsam muuta kasvõi telefonis kohe peale õppetegevust, väga mobiilne“ (Õ7)

„Paberkandjal koostatud portfoolio - kui sealjuures peab olema eneseanalüüs ja pluss kõik need materjalid, mida saab näidata. Ja kui üks hetk tahad muuta, sa ei pea kogu portfooliot ümber tegema“ (Õ1)

Üks õpetaja tõi välja seose individuaalsuse ja emotsioonidega.

„paberkandjal koostatud portfoolio ei kajasta võib-olla nii palju seda emotsiooni ja inimest ennast“ (Õ3)

Küsimusele, *millele toetudes otsustasid õpetajad digitaalse portfoolio kasuks*, vastates tõid kõik lasteaiaõpetajad välja lasteaia arengukava pikaajalise eesmärgi, kus tegevusena oli nimetatud digitaalse portfoolio loomine.

„Noh meie lasteaia arengukavas oli tegevus sees ja siis oligi nii, et võeti nagu see eesmärgiks“ (Õ7)

Samuti õpetajad tõid välja oma professionaalse arengu võimaluse, mobiilsuse ja mugava struktuuri, mille abil saab teha sisukamat eneseanalüüsi. Kohustuslikud ehk kutsepetsiifilised kompetentsid on otseselt seotud tööülesannetega ja näitavad valmisolekut kutsealal töötamiseks. Need kompetentsid avalduvad õpetaja tõekspidamiste, sotsiaalsete oskuste ja väärtuste kaudu.

„kui mul on võimalus õppida midagi uut ja näha võib-olla rohkem seda, et milles ma siis peaks ennast arendama. see oli nagu kõige suurem tegur, miks ma otsustasin“ (Õ3)

„Kui ees ei oleks kriteeriume - oleks raskem teha eneseanalüüsi. Kriteeriumid annavad sulle selle taseme kus sa pead olema pädev ja ei lase alla“ (Õ4)

Selgus, et õpetajad suhtusid erinevalt digitaalse portfoolio kasulikkusesse.

„et tuli lihtsalt teha ja siis selle protsessi käigus sain aru, et selles digi keskkonnas on palju efektiivsem kui mõni muu lahendus“ (Õ2)

„mulle nagu kohe see meeldis ja kohe see kõnetas mind, et ma kohe tahtsingi seda hakata tegema“ (Õ1)

Küsimusele, millise eesmärgi seadsid endale õpetajad digitaalse portfoolio loomisel, märkisid lasteaiaõpetajad vastuseks portfoolio vormistuse, oma vajaliku ja sobiliku materjali ülespanemise, oma professionaalsete saavutuste näitamise.

„alguses, ma suure entusiasmiga hakkasin looma digitaalset portfooliot, kus ongi nagu ainult materjalid, konkreetsed viited, millega ma tahaksin ennast presenteerida“ (Õ1)

„Mulle väga meeldis see mõte, et kui ma alustan ja hakkan tegema - ma näen kui palju erinevaid faile ja pilte mul on“ (Õ5)

Samas tõid õpetajad enim välja, et eesmärgiks oli luua selline portfoolio, mis näitab nende kriteeriumite järgi õpetaja oskusi, teadmisi, tugevamaid külgi ja arengusuundi.

„Eesmärk ikka teada saada mida ma saavutasin õpetaja rollis kolme aasta vältel. Ja kuidas ma olen pädev võrreldes nende standarditega“ (Õ4)

„et see oleks selline tõesti eneseanalüüsi moodi platvorm koos näidete ja järeldustega“ (Õ7)

Kasutades eneseanalüüsi aluseks olevaid kutsestandardi kompetentse, suutsid õpetajad paremini mõista, mis valdkondades või teemades vajaksid nad täiendavaid tegevusi.

Küsimuse, mis osutus oluliseks materjali valikul portfooliosse, vastustes tõid lasteaiaõpetajad välja materjali sobivuse ja erilisuse, mis näitab juba õpetaja olemasolevaid oskusi, seda, millega praegu tegeletakse ja ka eesmärkide seadmist tulevikus. Seega on portfoolio õpetajatele ülevaatlik dokument, milles nad kirjeldavad lühidalt ning

informatiivselt oma õpetamispüüdluste ja -saavutuste üksikasju.

*„tahaks panna ainult seda, mis mulle tundub, et see oli eriline, et see oli teistmoodi“
(Õ6)*

„Portfooliosse kindlasti läheb materjal, mis ma tunnen, et ma tahaksin ka edaspidi kasutada, et mitte lihtsalt selliseid igapäevaseid tavaasju“ (Õ1)

Lähtumine ette antud kriteeriumitest suunasid õpetajaid konkreetsemalt läbi mõtlema oma valiku ja materjali struktuuripõhist asukohta.

„Et ma ei pane niisama igasuguseid pilte igale poole, vaid lisan ikkagi vastavalt teemale. Need pildid aitavad analüüsimisele kaasa“ (Õ3)

„ma kirjutasin selle kutsestandardi osa teksti valmis ja hakkasin siis tooma välja näiteid enda tegevusest, mis on seotud selle konkreetse valdkonnaga“ (Õ2)

Õpetajate seas oli ka vastanuid, kes tõid välja, et portfooliosse materjalide lisamine seostub edaspidiste eesmärkidega.

„sõltub mida sa tahad näidata: kui ennast - siis rohkem pilte ja videoid, kui teed enda jaoks - siis seal võiks olla selline info mis teistele üldse ei ole huvitav“ (Õ9)

„kui ma tahaksin karjääri teha, siis ma mõtleksin selle peale, et mis oleks teiste silmadele oluline“ (Õ10)

Antud plokis selgus, et kõik lasteaiaõpetajad teavad kahte tüüpi portfooliot - digitaalset ja füüsilist. Erinevuseks toodi välja keskkonnasõbralikkust, mobiilsust, kaasaegsust, võimalust kiiresti teha muudatusi sisukorras ja säilitamises. Õpetajad seadsid digitaalse portfoolio loomisel eesmärgiks luua oma eripärast tulenev portfoolio, mis näitab kriteeriumite järgi õpetaja oskusi, teadmisi, nende tugevusi ning arendamist vajavaid külgi.

3.2.4. Lasteaiaõpetajate arvamused muutustest nende eneseanalüüsi oskuses pärast digitaalse portfoolio loomist

Antud plokis antakse ülevaade lasteaiaõpetajate teadlikkusest ja oskustest, mis toetasid neid digiportfoolio koostamisel ning rakendamisel. Tuuakse välja õpetajate arvamused

kutsestandardi kriteeriumitest, mis toetasid neid eneseanalüüsi läbiviimisel. Esitatakse ülevaade õpetajate eneseanalüüsi oskuste muutustest pärast digitaalse portfoolio rakendamist ning õpetajate arvamused selle kohta, mida uut enda juures õpetajana nad märkasid ja enda professionaalsete oskuste arengu kohta teada said.

Küsimusele, *millised teadmised ja oskused toetasid õpetajaid digiportfoolio koostamisel ning rakendamisel*, vastates tõid lasteaiaõpetajad välja praktikandi poolt tehtud koolitust kõikidele õpetajatele. Samuti toetasid õpetajaid tööalased teadmised, arvutialased oskused, mõtlemisoskus, iseseisev lugemus, eneseanalüüsioskus, loovus ja tahtejõud. Seega tekkisid digitaalse portfoolio koostamisel muutused õpetajate teadmistes, oskustes, arusaamades ning refleksiooniprotsessis

„oli meile tehtud koolitus üliõpilase poolt, kuidas seda teha, siis kindlasti andis väga palju ja toetas“ (Õ1)

„No esiteks toetab see, et sa arvutit oskad kasutada, loomulikult, et sa oskad siin oma pilte videoid panna, linke lisada. Teadmine sellest tööst, mida sa oled teinud. Analüüsioskus“ (Õ6)

„ma teadsin, et mis need õpetaja kompetentsid ja kriteeriumid on, et ma ise nagu oskasin endale tunnistada seda, et ma ei vasta neile kõigile“ (Õ3)

„Ent kui ma juba alustanud, siis ma pean tegema, kui sa tahad midagi endast rääkida, et sind näeks teine inimene“ (Õ5)

Lisaks õpiprotsessi analüüsimisele ja probleemide määratlemisele andis see võimaluse enda kompetentside hindamiseks, professionaalse arengu kava koostamiseks, õppimisvajaduste määratlemiseks ning digikeskkondade kasutamiseks.

Küsimusele, *millised kutsestandardi kriteeriumid toetasid õpetajat eneseanalüüsi läbiviimisel*, vastustes nimetasid lasteaiaõpetajad erinevaid kriteeriume, kus neid analüüsides saadi uut infot, mida varem ei olnud märgatud. Kõik õpetajad tõid välja digipedagoogika valdkonna, et tundsid selles end kindlana. Kriteeriumid ja allkriteeriumid, nagu refleksioon, toetasid õpetajate eneseanalüüsi oskust, aitasid paremini mõelda sisust. Õpetajad märkisid, et neid toetasid kriteeriumid, kus neil juba olid eelnevad kogemused ja teadmised.

„Üks oli vist see digipedagoogika rakendamine, see kindlasti. Ma arvaks, et see kõige rohkem“ (Õ2)

„oli seda väga põnev tõdeda, et kõik erispetsialistid, muusikaõpetajad, liikumisõpetaja ja juhtkond, et kõiki on kaasatud mingites punktides“ (Õ1)

„väga toetasid kriteeriumite all toodud alakriteeriumid, mis suunavad mind mõtlema ja analüüsima. nad aitavad mõelda konkreetselt oma tööst“ (Õ4)

„Ma arvan, et kõige lihtsam on vist öelda, et need kriteeriumid, kus ma juba midagi olen omandanud“ (Õ3)

Õpetajad tõid välja ka need kriteeriumid, kus oli raskem teha eneseanalüüsi ja selgitasid seda oma praktiliste kogemuste puudumisega.

„nii-öelda raskemateks osutusid siis näiteks digivahendite plokk, digipädevuste plokk ja siis erivajadustega laste toetamine“ (Õ7)

Küsimusele, mida andis õpetajale oma portfoolio loomine, vastates tõid lasteaiaõpetajad välja, et mõistsid paremini oma senist töökogemust ja tegid selle najal endale üllatavaid avastusi. Portfoolio andis õpetajatele võimaluse näha reaalselt tegevuste loetelu, kõike seda, mida on juba kasutatud.

„andis selle teadmise, et ma olin juba unustanud, kui palju on tegelikult neid asju juba tehtud“ (Õ1)

„ma näen millistes kriteeriumites ma olen pädev oma professionaalses tegevuses ja kus ma ei ole nii pädev“ (Õ4)

„Meenutamine et mida ma olen siin ära teinud, õpetajana, et see aitas uuesti, nagu seda fookust paika saada ja enesekindlust“ (Õ2)

Oma portfoolio loomine andis enesekindlust ja võimalust dokumenteerida eneseanalüüsi ükskõik mis ajal ja kohas.

„Selle võimaluse, et ma saan nüüd iga hetk võtta selle lahti ja midagi täiendada, midagi muuta, midagi lisada“ (Õ7)

„Et see on nagu eneseuhkus, et ma olen õiges kohas ja see, mida ma teen, on kasulik mitte ainult iseendale aga ka ühiskonna jaoks“ (Õ8)

Küsimusele, millised muutused toimusid õpetajate eneseanalüüsi oskuses pärast digitaalse portfoolio rakendamist, vastustes lasteaiaõpetajad nimetasid, et digitaalse portfoolio koostamine aitab märgata ja talletada professionaalseid saavutusi ja väärtustada seda, mida on juba tehtud. Digitaalne portfoolio suunab analüüsima oma tegevusi põhjalikumalt, mis annab enesekindlust. Reflektiivne mõtlemine paneb õpetajad tegutsema teadlikumalt.

„Digitaalne portfoolio aitab, hästi talletada tehtud asju ja vajadusel tagasi minna ja meenutada neid“ (Õ2)

„Ma ei olnud nagu nii üldistav enam selle eneseanalüüsiga, et ma mõtlen põhjalikumalt, rohkem“ (Õ3)

„No ilmselt toon välja selle, et asjalikumalt vaatad eneseanalüüsile, kas sul on kirjeldus või sul on analüüs“ (Õ7)

„Tuli enesekindlust juurde, mis andis parima ülevaate minu dokumenteerimisest“ (Õ10)

Üks pikema tööstaažiga ja kogemustega lasteaiaõpetaja vastas, et tema eneseanalüüsi oskus on juba välja kujunenud:

„minu eneseanalüüsi kujunemise oskuses digi portfoolio ei muutunud midagi. digi või paber kandjal - minu jaoks pole vahet just minu eneseanalüüsi kujunemise oskuses“ (Õ9)

Küsimusele, mida uut enda juures õpetajana märkasite selle protsessi vältel, vastustes tõid lasteaiaõpetajad välja, et nad hakkasid rohkem tegelema eneseanalüüsiga, hakkasid märkama oma professionaalset taset, õpetajatel tekkis enesekindlus ja soov edasi arendada oma teadmisi.

„Ma märkasin seda, et ma hakkasin ise rohkem läbi mõtlema ja analüüsima seda, mida ma tegin lastega“ (Õ3)

„ma sain kinnitust sellele, et ma väga palju asju teengi. see portfoolio nagu mingil määral sundis neid asju nagu välja tooma“ (Õ2)

„kui sa näed seda tervikpilti, mida sa oled juba teinud, see tõestab et ma olen palju teinud. Ja enesemärkamine muutus“ (Õ5)

„selline uhkustunne, et ma tahan veel pingutada, ma tahan rohkem anda lastele ja tööle“ (Õ8)

Vastustest selgus, et iseseisev enesetäiendamine annab õpetajate hinnangul neile enesekindlust, uusi mõtteid ja ideid igapäevaseks tööks lastega, kus tuleb olla loov, teada uuenevaid ainedidaktilisi meetodeid ning osata neid rakendada.

Küsimusele, *mida enda professionaalsete oskuste arengu kohta teada saite*, vastates tõid lasteaiaõpetajad välja enesejuhtimise oskuse, kus nad seavad endale ajalise eesmärgi ja saavutavad selle.

„võib-olla see professionaalne oskus, et ma olen nii palju asju jõudnud teha õigel ajal“ (Õ1)

„Kõige rohkem sain ma aru arengust, mis on toimunud viie aasta jooksul kui ma siin töötan“ (Õ2)

„Ma sain teada seda, et mul on väga palju veel, mis suunas arenda. portfoolio avas mu silmad, kui palju ma tegelikult veel pean tegema“ (Õ3)

„Mida ma pean juba jätma minevikku, mida ma pean muutma“ (Õ9)

Üks lasteaiaõpetaja tõi välja, et on rahul oma tööga, aga pärast eneseanalüüsi kriteeriumite järgi, tekkis tal soov omandada pedagoogiline haridus.

„sain teada, et ei ole kõik halb. isegi kõik on väga hästi. ma tahan edasi minna õppima, saada pedagoogilisi professionaalseid teadmisi. ja saada reaalselt pilti kuidas peab olema“ (Õ4)

Küsimusele, *milline tähtsus on õpetajate arvates digitaalse portfoolio kasutamisel lasteaiaõpetajate eneseanalüüsi oskuse kujunemisel*, tõid kõik lasteaiaõpetajad välja, et on

väga suur tähtsus digitaalsel portfoolios eneseanalüüsi oskuse kujunemisel. Õpetajad tõid välja, et digitaalse keskkonna kasutamine toetab nende eneseanalüüsi oskuste kujunemist, kuna digitaalne keskkond on kaasaegsem, efektiivsem ja mugavam, suunab avaramalt mõtlema ja loob laialdasemad võimalused analüüsimiseks. Portfoolio kriteeriumid suunasid õpetajaid keskenduma analüüsile, reflekteerima oma oskusi, teadmisi ja tegevusi, et seejärel teha neist järeldusi.

„annab võimaluse analüüsida ennast, mõelda sellest, et on veel viise, kuidas rakendada õpet, kuidas saab midagi paremini veel teha oma töös“ (Õ3)

„et see sunnib nagu konkreetsemalt mõtlema, kõiki neid kriteeriumeid täitma, mis on antud. Kas kõik on piisavalt täidetud, kas kõige jaoks on materjali olemas, sunnib mõtlema mida on veel puudu“ (Õ6)

„Samas ongi väga hea see digitaalne keskkond, et sa võid jälgida oma arengukaart. Väga tähtis vaadata kõrvalt ja aru saada, mida sa oled teinud ja kuidas seda teinud“ (Õ8)

„Et kuna portfoolios on need kutsestandardi kriteeriumid, tahes-tahtmata nad on seotud analüüsiga. Ikkagi vajab seda, et sa natukene kaevud endasse ja mõtled, et kuidas ikka selle ühe või teise kriteeriumiga lood on, et kas ma oskan või mitte“ (Õ7)

Õpetajad tõid välja ka tõrked, mis võivad tekkida selles protsessis. Takistavaks teguriks võivad olla lasteaiaõpetajate digipädevuse tase, eneseanalüüsi oskus ja arusaam selle vajadusest ning ajaplaneerimise oskus.

„Aga tegelikult on ka õpetajad, kellel need digipädevused ei ole nii heal tasemel, siis võib-olla tekib plokk selle kirjutamisel“ (Õ2)

„tõrge võiks olla seotud digipädevustega ja oskuses endasse vaadata, et võib olla saa ei oska või ei taha ennast analüüsida“ (Õ1)

„Muidugi see kõik on tähtis. Tahaks rohkem vaba aega. Aga seda mitte kunagi ei tule“ (Õ9)

Digitaalne portfoolio on sihipärane tööde kogum, mis näitab individuaalseid jõupingutusi, edusamme ja saavutusi ühes või mitmes valdkonnas ning on jäädvustatud elektrooniliste vahenditega ja seepärast võib teatud oskuste puudumine takistada selle koostamist.

Antud plokis selgus, et digitaalse portfoolio koostamisel toetasid õpetajaid sissejuhatav koolitus, teadmised, arvutialased oskused, mõtlemisoskus, iseseisev lugemine ja eneseanalüüsisoskus. Eneseanalüüsi läbiviimisel toetasid õpetajaid erinevad kriteeriumid, kogemused ja teadmised, alakriteeriumid aitasid paremini analüüsida ploki sisu. Õpetajad tõid välja ka need kriteeriumid, kus oli raskem teha eneseanalüüsi ja selgitasid neid enda praktiliste kogemuste puudumisega. Oma portfoolio loomine andis õpetajatele enesekindlust ja oskust tehtut väärtustada. Samuti tõid õpetajad välja, et hakkasid rohkem tegelema eneseanalüüsiga, kuna kriteeriumid portfoolios suunasid keskenduma õpetajat analüüsile ja reflekteerima oma oskusi, teadmisi ja tegevusi.

3.3. Arutelu ja järeldused

Bakalaureuse töö eesmärgiks oli välja selgitada õpetaja arvamused digitaalse portfoolio loomise ja rakendamise kohta eneseanalüüsi oskuse kujunemise toetamisel tuginedes õpetaja kutsestandardile.

Uurimistöös otsustas autor kasutada loomulikku eksperimenti. Eksperimendis osales juhuvalikuga moodustatud kontrollrühm. Uurimistingimused olid autori kontrolli all ja vaadeldati juhtunu tagajärgi. Eksperiment võimaldas uurida põhjuseid ja tagajärgi, kindlaks teha, kuidas üks nähtus muutub teise nähtuse või teise nähtuse muutumise tulemusena. Eksperimendi lõpuks 20 õpetaja poolt olid loodud digitaalsed portfoolid, millised on nüüd rakendamisel kõikidel Tallinna Kihnu lasteaia õpetajatel. Sellele järgnes õpetajate intervjuerimine digitaalse portfoolio loomise ja rakendamise õpetaja eneseanalüüsi oskuse kujunemise kohta.

Arutelu koostamise aluseks on intervjuude analüüsi tulemused ning eelnevalt püstitatud uurimusküsimused. Läbiviidud intervjuude käigus vastasid Tallinna Kihnu lasteaia õpetajad küsimustele seoses digitaalse portfoolio loomise ja rakendamisega õpetaja eneseanalüüsi oskuse kujunemise toetamisel tuginedes õpetaja kutsestandardile. Uurimise käigus kaardistati lasteaiaõpetajate taustaandmed.

Esimese uurimisküsimuse „*Millised lasteaiaõpetajate oskused tulenevalt õpetaja kutsestandardist takistavad/toetavad eneseanalüüsi oskust õpetajate arvates?*” vastuste põhjal saadi teada, et lasteaiaõpetajad on üldjoontes teadlikud nende oskustest tulenevalt õpetaja kutsestandardist ning teavad, millised kriteeriumid toetavad või takistavad nende eneseanalüüsi oskuseid.

Uuringus selgus, et lasteaiaõpetajad teavad enda oskuste taset kutsestandardi kriteeriumite järgi ja oskavad analüüsida nõrgemaid külgi, mis vajavad arendamist. Õpetaja kutsestandardis (tase 6) on kirjas tegevusnäitajad, mis kajastavad õpetaja oskusi, teadmisi, hoiakuid ja töövahendeid, mis on vajalikud tööülesannete täitmiseks (Kutsestandard. Õpetaja tase 6, 2020). Õpetajad leiavad, et ühest küljest kriteeriumid lihtsustasid eneseanalüüsi protsessi, sest see pani aluse kindlale süsteemile, mille alusel ennast analüüsida. Kutsestandardi kriteeriumid struktureerivad ja annavad võimaluse mitte jätta vahele ja märgata tähtsamaid aspekte. Teisest küljest muutis see töö õpetajate jaoks palju mahukamaks, oli vaja tuua välja kõike, mis õpetajad oma õpetajatöös on teinud. Õpetajad leidsid, et kriteeriumid olid nii toetavad kui ka takistavad. Siinjuures vajab enam selgust asjaolu, mis õpetajaid toetas, mis takistas. Õpetajad tõid välja takistava tegurina kriteeriumite sõnastuse, kordused ja oma kogemuste puudumise mõnes valdkonnas. Sõnastuse puhul võis saada takistavaks teguriks kasutatava sõnastuse ametlikkus ehk kantseliit. See omakorda võib tähendada seda, et õpetajatel puudub kogemus töös seadusandlike dokumentidega. Seega on vaja õpetajatele luua tihedamini võimalusi oma tegevuses alushariduses vajaminevate dokumentidega tutvumiseks. Väga vajalikuks osutub nn dokumendikeelest arusaamine laste koolivalmiduskaartide koostamisel, mistõttu eelnevalt kirjeldatud oskused on õpetaja jaoks kasulikud. Uuringus selgus ka see, et mõnedel õpetajatel ei esinenud raskusi ja nad nautisid protsessi. See võib olla seotud õpetaja eelneva pikema töökogemusega ja oskusega dokumendikeelt mõista.

Samas uuringus selgus, et enamus õpetajatest täiendavad ennast õpetajana nii formaalselt õppides - koolituste ja tasemeõppe kaudu, kui ka mitteformaalselt - läbi eneseanalüüsi ja iseseisva õppe kaudu. Mitteformaalse õppimise eeliste puhul toodi välja suuremat vabadust oma tegevustes ja võimalust õppida iseseisvalt midagi juurde. Nende arvates mitteformaalses õppimises ei ole kindlaid regulatsioone kuidas õppida või õpetada. Eesmärgid on küll olemas, kuid need on valikulised ja paindlikumad. Tulemustest selgus, et mõned lasteaiaõpetajad eelistasid rohkem mitteformaalset õppimist ja formaalselt

saadud oskused jätsid tahaplaanile. Haridusvaldkonna arengukava (2020) toob välja, et informaalne õppe puhul on tegu õppimisega, mis toimub igapäevaelu situatsioonides ning on eesmärgistamata. Siinkohal võime seda mõista kui õpetaja reaktsiooni praktika ja teooria vastandumise vahel. Tekib küsimus, kas formaalne õpe ei ole õpetaja jaoks liialt teooriapõhine ja õpetajal jääb puudu tööle asudes praktilistest nippidest. Võib välja tuua, et uuringus osalevate õpetajate arvates on suurem kasutegur töökohapõhisel õppel.

Uuringus selgus, et eneseanalüüsi kaudu kujunes õpetajatel arusaam, mis hetkes õpetaja oma karjääri ja teadmistega asub, millest ta tunneb puudust, kuidas saab ennast täiendada ja arendada ning kuhu tahab jõuda. Eneseanalüüs aitas iseseisvalt mõtestada oma tööd, kavandada professionaalseid arenguvajadusi ja muuta erialaseid teadmisi. Õpetajad tõid välja, et nad analüüsivad tehtut igapäevaselt oma mõtetes, seda kirja panemata. Lauri poolt 2017. aastal läbiviidud uuringust “Koolieelse lasteasutuse direktorite arvamused õpetajate professionaalse arengu toetamisest” selgus, et valimisse kuulunud õpetajad peavad tõhusaimaks erialase arengu hindamise viisiks eneseanalüüsi. Siinkohal tekib vastandlikkus õpetajate arusaamade ja direktorite arvamuste vahel eneseanalüüsist läbiviidud uuringus. Kas eneseanalüüsi teostamine oma mõtetes on tulemuslikum või pikemaajalisemat perspektiivi silmas pidades oma professionaalset arengut on mõistlikum siiski dokumenteerida, et tehtust jääks jälg. On arusaadav, et eri positsioonidel asuvad töötajad lasteaias näevad ja mõistavad seda erinevalt, kuna nende professionaalne areng on ka erinev.

Tulemuste põhjal võib järeldada, et õpetaja eneseanalüüsi, arenguvajaduste selgitamise ja edaspidiste tegevuste planeerimiseks professionaalses arengus on aluseks tööalane kogemus ja kutsestandardi kriteeriumid. Seepärast on oluline, et õpetajad tegeleksid oma oskuste, teadmiste ja arusaamade pideva reflekteerimise ja analüüsimisega ning uute erialaste oskuste ja teadmiste omandamisega.

Teise uurimisküsimuse „*Mis on digitaalse keskkonna rakendamise eelised tavapärase eneseanalüüsi ees õpetajate arvates?*” vastuste põhjal saadi teada, et digitaalses keskkonnas on võimalus lisada portfooliosse erinevaid materjale, nagu linke või videot, sest nad on kergesti kättesaadavad, jagatavad ja vaadatavad. Õpetajate jaoks see on mugav ja kasutajasõbralik keskkond, üheselt mõistetava struktuuri, visuaalse kontrolli ja vajadusel muutmise võimalusega. Nüüdisaegse õpikäsituse eelisena tõid õpetajad välja kasutatava

keskkonna kaasaegsuse, digipädevuste oskuste arengu, autonoomsuse ja valikute vabaduse. Õpetajal on võimalik igal ajahetkel oma portfooliot kasvõi mobiiltelefoni kasutades järjepidevalt jälgida, sinna uut materjali lisades. Baretti (2000) sõnul võimaldab digitaalne portfoolio, kasutades elektroonilisi tehnoloogiaid, portfoolio loojal koguda ja korrastada portfoolio artefakte paljudes meediumitüüpides, nagu: heli, video, graafika ja tekst. Portfoolios kogutud materjalid tõestavad, et konkreetsed artefaktid on tõendiks seatud standardite või eesmärkide saavutamisel. Õpetajate sõnul annab neile analüüs digitaalses keskkonnas objektiivsemat infot ja konkreetsust kogu protsessi vältel, sest pildimaterjal ja videod loovad lisavõimalusi kriteeriumite lõikes end analüüsida, materjal on alati kättesaadav ja seda saab tagasiside saamiseks jagada teistele.

Uuringust selgus, et digitaalse portfoolio koostamine toetab kogutud materjali reflekteerimist. Selle kinnituseks tõid õpetajad välja visuaalsete valikute rohkuse, mis võimaldab aru saada, millist infot kasutada ja millist mitte, ning sisse viia muudatusi ja teha nende põhjal järeldusi. Kriteeriumid portfoolios aitavad õpetajatel süstematiseerida oma analüüsi tulemusi ja märgata lünki valdkondades, mida tuleks edasi arendada. Seega on portfoolios lihtne teha kokkuvõtteid tegevuste etappidest ning jälgida inimese kui loomingulise isiksuse erialast arengut ja kasvu. Koit ja Eisenschmidt (2014) väidavad, et kutsestandardi kriteeriumid on head abistajad, mida õpetaja saab kasutada eneseanalüüsi kujunemisel erinevates etappides ja abivahend professionaalse arengu kavandamisel ja oma professionaalses elus uute võimaluste leidmisel. Osade õpetajate arvamusel on portfoolio koht, kus saab jagada vaid edulugusid, jättes tahaplaanile oma arengukohad. Seega praktilises plaanis kujutab portfoolio endast aruannete, dokumentide ja muu materjali kogumit koos refleksiooniga oma arengu ning tugevate ja nõrkade külgede kohta.

Uuringus selgus, et digitaalne portfoolio toetab õpetajaid muudatuste juhtimisel nüüdisaegsest õpikäsitusest tulenevalt. Õpikäsituse muutumisel on suur roll õpetajal, tema pedagoogilistel uskumustel ja võimalustel, kuhu kuuluvad õpetamisstrateegiad. Uskumused ja võimalused tulenevad kogemustest ja ettevalmistusest, enesetäiendamisest, õpetaja kutsevalikust ja teistest faktoritest (Haridus- ja Teadusministeerium, 2017). Õpetajate sõnul näitab digitaalse portfoolio kui pädev õpetaja professionaalselt on ja milline on tema valmisolek muutusteks nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtetest lähtudes. See seostub Baretti (2000) väitega, et digitaaltehnoloogiate laialdasemal kasutamisel tekivad uued teadmiste loomise, arendamise ja levitamise vormid. Kaasaegsed tehnoloogiad

võimaldavad erinevate meediumitüüpide, nagu: heli, video, graafika ja teksti kasutamist portfoolio loomisel. Vabadus portfoolio koostamisel ning vormistamisel ise valikuid teha, loob õpetajatele võimaluse oma eripärast tulenevalt end analüüsida ja sellele toetudes uusi teadmisi luua.

Nüüdisaegse õpikäsituse puhul on kesksetel kohtadel õpetajate õpetamine ja õpilaste õppimine, kuid vaadeldakse ka neid toetavaid protsesse, inimesi, organisatsioonikultuuri ja keskkonda, kus õppimine-õpetamine toimuvad (Pedaste, 2017). Olulisel kohal on juhtkonna poolne õpetajate erinevate eneseanalüüsi vormide toetamine. Meieri (2012) kohaselt on juhi peamiseks töötaja arengut toetavateks tegevusteks: töötaja arengu väärtustamine, juhi eeskuju õppimisel ja muudatuste rakendamisel. Regulaarsete arenguveestluste läbiviimine toetab järjepidevust ja töötaja eneseanalüüsi, suunab inimesi uusi töövõtteid kasutama, loob võimalusi katsetamiseks ja uue märkamiseks ning avastamiseks. Uuringus selgus, et lasteaia juhtkond toetab analüüsiprotsessi, luues õpetajatele uudeid võimalusi eneseanalüüsiks. Lasteaias toimuvad pidevalt pedagoogilised nõukogud ja sisekoolitused, kus juhtkond suunab õpetajaid end reflekteerima. On näha, kuidas juhi teadlikkus ja professionaalse arengu toetus ei piirdu vaid formaalsete koolituste ja töötubadega vaid on loonud süsteemse toe õpetajate professionaalseks arenguks. Eesti elukestva õppe 2020 jätkustrateegia “Eesti haridusvaldkonna arengukava 2021–2035” on üheks eesmärgiks seadnud kvalifitseeritud õpetajatele professionaalse arengu võimaluste tagamise kogu nende karjääri kestel. Eelpool välja toodu ellu viimiseks loodi juhtkonna poolt digitaalne keskkond toetamaks õpetaja eneseanalüüsi ja loomaks moraalset tuge selles protsessis.

Tulemuste põhjal võib järeldada, et lasteaiaõpetajad jäid üldiselt digitaalse portfoolioga rahule, sest loodud struktuur ja neis sisalduvad kriteeriumid toetasid eneseanalüüsi protsessi. Digitaalse portfoolio koostamine toetas kogutud materjali reflekteerimist. Kriteeriumid portfoolios aitasid õpetajatel süstematiseerida oma analüüsi tulemusi ja märgata oma arengukohti. Digitaalne portfoolio toetas nüüdisaegsest õpikäsitusest tulenevalt õpetajaid nende tegevustes. Lasteaia juhtkond toetas õpetajate eneseanalüüsiprotsessi nii formaalsel õppimisel, kui ka mitteformaalsel õppimisel. Õpetaja eneseanalüüsi protsessi parendamise toetamiseks oli juhtkonna poolt loodud digitaalne keskkond. Digitaalse keskkonna kasutamisel eneseanalüüsis lähtuvalt nüüdisaegsest õpikäsitusest on eelised tavapärase ees, sest see võimaldab õpetajatel oma digipädevust

arendada ning sellest tulenevalt uusi teadmisi ja oskusi rakendada ning olla eneseanalüüsis järjepidev.

Kolmanda uurimisküsimuse „*Milline on digitaalse portfoolio kasutegur eneseanalüüsis lasteaiaõpetajate arvates?*” vastuste põhjal saadi teada, et tänapäeval on rohkem levinud digitaalse portfoolio kasutamine, mis tuleneb digikeskkonna eelistest ja mugavusest. Digitaalse portfoolio kasutamisel on paremini nähtavad professionaalse arengu võimalused. Portfoolio on mobiilne ja loogilise struktuuriga, mistõttu on eneseanalüüs põhjalikum. Kohustuslikud ehk kutsespetsiifilised kompetentsid on otseselt seotud tööülesannetega ja näitavad õpetaja valmisolekut kutsealal töötamiseks. Need kompetentsid avalduvad õpetaja töekspidamiste, sotsiaalsete oskuste ja väärtuste kaudu. (Rekkor & Murre, 2011). Portfoolio struktuur ja kriteeriumid aitasid õpetajatel mõista oma kutsealast arengut laialdasemana ja näha oma arengut õpetajana pikemas perspektiivis. Kriteeriumite kasutamine tõi õpetajad välja mugavustsoonist- tihtipeale analüüsitakse enda tugevusi, jättes märkamata arengukohad. Siinkohal võimaldas portfoolio ülesehitus märgata mõlemaid suundi.

Uuringu tulemustele toetudes selgus, et portfoolio digitaalses keskkonnas on keskkonnasõbralikum, mobiilsem, kaasaegsem, seal on võimalus kiiresti teha muudatusi sisukorras ja säilitada eneseanalüüsimisel kogutud ja koondatud materjali. Eraldi töid õpetajad välja seose individuaalsuse ja emotsioonidega, kuna kasutatav pildipank, lingid ja viited tehtule aiavad õpetajal mõista tehtu olulisust ja mahtu. See omakorda loob meelestatuse edaspidisele arengule ja motivatsioonile - aitab märgata oma nn „edulugu“ ja liikuda edasi. Maarika Veisson jagas Õpetajate Lehe artiklis oma mõtteid Euroopa alushariduse uurijate assotsiatsiooni (EECERA) aastakonverentsilt, kus selgitati, et õpetaja ei ole kunagi valmis (Parijõgi & Veisson, 2013).

Õpetajad seadsid digitaalse portfoolio loomisel eesmärgiks luua selline portfoolio, mis näitab nende kriteeriumite järgi õpetaja oskusi, teadmisi, nende tugevusi ning arendamist vajavaid külgi. Samuti toonitasid õpetajad portfoolio vormistust, endale vajaliku materjali üles laadimist, enda professionaalsete saavutuste presenteerimist. Portfooliode valmimise käigus oli loodud võimalus tehtuga tutvuda (portfoolite jagamine), mistõttu märgati ja õpiti tundma üksteise tugevusi ja nõrkusi. Saadi kogemusi üksteiselt õppides, tekkisid võimalused edulugude jagamiseks ja teiste kogemustest õppimiseks. Jagamise kogemus

julgustas enda tegevust presenteerima ja abi küsima töökaaslastelt, kelle poole eelnevalt ei pöördunud.

E-portfoolid töötatakse välja just sellel kindlal eesmärgil, et täita konkreetseid eesmärke ning hinnata arenguid ja tulevase vajadusi standardipõhises autentse refleksiooni protsessis. Autentse refleksiooni protsessi käigus saavad õpetajad end analüüsida ja uurida võimalusi ning strateegiaid jätkuvaks professionaalseks kasvuks ja arenguks (Hamdan, 2022).

Uuringu tulemustest selgus, et oma portfoolio loomisel said õpetajad ise otsustada, millist materjali millise kriteeriumiga seostada. Oluliseks väärtuseks kujunes õpetaja emotsionaalne side kogutava materjaliga, arusaam, kuidas teised tema poolt loodud mõistavad. Vähem tähtsaks ei saa pidada artefaktide mõju kogutule ja sidusust kriteeriumitega, mis omakorda viitab tõendus põhisele. Kriteeriumite alapunktid suunasid õpetajaid põhjalikumalt keskenduma kogutud materjali asjakohasusele ja vastavusse viimisele kriteeriumitega. Sealjuures selgus, et portfoolio kui dokumentide kogum aitab kaasa õpetaja poolt püstitatud eesmärkide üle arutlemisele ja nende saavutamisele õppetöös. Õpetajate seas oli ka neid, kelle arvates seostub portfoolio sisu edaspidises töös püstitatud eesmärkide saavutamise. Lähtudes kutsestandardist (2020), üheks õpetaja kompetentsusnõudeks on professionaalne enesearendamine ja pidev refleksioon. Seega on portfoolio õpetajatele ülevaatlik dokument, milles nad kirjeldavad lühidalt ning informatiivselt oma õpetamise sisu ja selle saavutamise viise ning võimalusi.

Tulemuste põhjal võib järeldada, et kasutades eneseanalüüsi aluseks olevaid kutsestandardi kompetentse, suutsid õpetajad paremini mõista, mis valdkondades või teemades vajaksid nad lisategevusi ja tuge oma professionaalsuses arengus.

Neljanda uurimisküsimuse „*Mis muutus lasteaiaõpetajate arvates nende eneseanalüüsi oskuses pärast digitaalse portfoolio loomist?*” vastuste põhjal selgus, et õpetajad hakkasid rohkem tegelema eneseanalüüsiga ja põhjalikumalt tehtud dokumenteerima.

Uuringus selgus, et õpetajat toetas portfoolio loomisel sissejuhatav koolitus, kus praktiliste näidete varal selgitati digitaalse portfoolio loomise põhimõtteid, selle koostamise struktuuri ja sisuelemente. Digiportfoolio loomist toetavana nimetati veel õpetaja tööalaseid ja arvutialaseid oskusi, mõtlemisoskust, iseseisvat lugemust,

eneseanalüüsioskust, loovust ja tahtejõudu. Seega tekkisid digitaalse portfoolio koostamisel muutused õpetajate teadmistes, oskustes, arusaamades ning refleksiooniprotsessis. Siinkohal võib öelda, et lisaks õpiprotsessi analüüsimisele ja probleemide määratlemisele andis see võimaluse enda kompetentside ja professionaalse arengu kava koostamiseks ja õppimisvajaduste määratlemiseks ning digikeskkondade kasutamiseks. Uuringu tulemustena selgus, et digitaalse portfoolio koostamine aitab märgata ja talletada professionaalseid saavutusi ning väärtustada seda, mida on juba tehtud. Digitaalne portfoolio suunab oma tegevusi põhjalikumalt analüüsima, mis omakorda loob enesekindlust, turvatunnet ja järjepidevust. Dr Helen Barrett (2010) väidab, et portfoolio väljatöötamise protsess ja dokumenteerimine toetab õpetajate pädevust ja aitab juhtida pikaajalist tööalast arengut. Kuid selle protsessi peamised eeldused on järgmised: portfoolio ei kujuta endast juhuslikku kogumikku vaid pigem reflekteerivat vahendit, mis näitab professionaalsuse kasvu aja jooksul, liikudes aina enam standardipõhise õpetajate pädevuste hindamise poole, millega seoses vajatakse uusi vahendeid töötulemuste jäädvustamiseks ja haldamiseks. Digiportfoolio loomise ja rakendamise vältel on läbitud mitmeid faase, mille tulemusena on jõutud arusaamiseni, et tegemist on järjepideva protsessiga, millel ei näi lõppu olevat. Kriteeriumites, mille kaudu end eelnevalt kõrgelt hinnati leiti arengusuundi ja edasiliikumise võimalusi. Kriteeriumites, mille kaudu end eelnevalt madalamalt hinnati, märgati end analüüsides tehtut ja tugevusi, milleni enne ei jõutud. Seega on tegemist pidevalt arengule suunatud protsessiga, mis aitab õpetajal reaalse tööni jõuda.

Uuringu põhjal selgus, millised kutsestandardi kriteeriumid toetasid õpetajat eneseanalüüsi läbiviimisel. Õpetajad tõid välja erinevaid kriteeriume, kus end analüüsides saadi uut infot, mida varem ei märgatud. Enda tugevusena tõid õpetajad välja digipedagoogika valdkonna. Kriteeriumid ja allkriteeriumid nagu refleksioon toetas õpetajate eneseanalüüsi oskust, aitas paremini mõelda loodu sisule. Õpetajad tõid välja, et neid toetasid kriteeriumid, kus neil juba olid olemas eelnevad kogemused ja teadmised. Samuti tõid ka välja need kriteeriumid, mis valmistasid raskusi eneseanalüüsi tegemisel ja selgitasid seda oma praktiliste kogemuste puudumisega. Kutsestandardi kriteeriumid aitasid õpetajaid eneseanalüüsi kujunemisel erinevates etappides, osutasid abivahenditeks professionaalse arengu kavandamisel ja tööalaselt uute võimaluste leidmisel. Õpiti enam märkama

meeskonnatöö olulisust töös HEV lastega, erispetsialistide kaasatust, juhtkonna tuge oma tööle ja tegevustele.

Uurimistulemuste põhjal saab väita, et õpetajad õppisid palju avaramalt nägema oma töökogemusi. Tänu portfooliotele tekkis igal õpetajal pikk loetelu tegevustest ja oskustest, mida tööalaselt on juba rakendatud. Õpetajad märkasid millistes kriteeriumites nad on pädevad ja millistes on neil veel arenguruumi. Õpetajate arvates on digiportfoolio suurepärase vahend õpetaja professionaalse tegevuse hindamiseks. Selle kinnituseks nimetati, et portfooliost kujuneb ajapikku oma tööd, saavutusi ja muid vajalikke materjale sisaldav töövahend. Olulisel kohal eneseanalüüsis on õpetaja uskumuste ja professionaalsuse tasakaal. Mõlemad mõjutavad õpetajat tema igapäevases töös. Eneseanalüüs erinevate kriteeriumite lõikes võimaldab paremini mõista, mis otsuste vastuvõtmisel neid enim mõjutab. Moayeri ja Rahimiy (2019) väidavad, et reflektiivse praktika rakendamine annab õpetajale parema ülevaate sellest, kuidas mõista nende isiklike uskumuste mõju pedagoogilistele otsustele, mida nad õpetamise käigus teevad. Seda praktikat peetakse lihtsaks harjutuseks, mis võimaldab oma arvamuste heakskiitmist, põhjendamist ning ratsionaliseerimist.

Õpetajate sõnul, digitaalne keskkond toetas neid eneseanalüüsiga tegelemisel, oma professionaalsuse hindamisel õpetajana, aitas kaasa enesekindlusele ja soovile end edasi arendada. Tulemused näitavad, et iseseisev enesetäiendamine annab õpetajate hinnangul neile enesekindlust, uusi mõtteid ja ideid igapäevaseks tööks lastega, kus tuleb olla loov, teada uuenevaid ainedidaktilisi meetodeid ning osata neid rakendada. Õpetaja enda valikul tema eripära toetavate materjalide presenteerimine portfoolios näitab iga õpetajat kui isiksust tema identiteedist tulenevalt. Sõltuvalt töökogemuse pikkusest tuleb seoses muudatustega ajas teatud harjumused ja võtted maha jätta, teatud hoiakud uuenevasse aega üle kanda, oma mõtteviisi muuta ning muudatustega kaasas käia. Refleksioon on tugevalt seotud mõistetega nagu uskumused, töökogemus, identiteet ning kirg - need kõik on individualiseeritud tõlgendusega ning tugevalt juurdunud ka konkreetse õpetaja isikupärasuses (Moayeri & Rahimiy 2019).

Uuringu käigus tõi üks lasteaiaõpetaja välja, et on rahul oma tehtava tööga, kuid pärast erinevate kriteeriumite järgi tehtud eneseanalüüsi, tekkis tal soov pedagoogilise hariduse omandamiseks. Eneseanalüüs võimaldab õpetajal iseseisvalt mõtestada oma erialast

tegevust, kavandada enesetäiendamist ning määratleda isiklikke arenguvajadusi (Õun, Tuuling & Suur, 2010).

Õpetajad tõid välja, et digitaalse keskkonna kasutamine toetab nende eneseanalüüsi oskuste kujunemist, kuna digitaalne keskkond on kaasaegsem, efektiivsem ja mugavam, suunab avaramalt mõtlema ja loob laialdasemad võimalused analüüsimiseks. Portfoolio kriteeriumid suunasid õpetajaid keskenduma analüüsile, reflekteerima oma oskusi, teadmisi ja tegevusi, et seejärel teha nende põhjal järeldusi. Shandomo (s.a.) väidab, et portfoolio ja eneseanalüüs võib olla üks intensiivsemaid praktikaid refleksiooni ja muutuste edendamiseks.

Uuringu käigus selgus, et õpetajal võivad protsessi käigus tekkida probleemid ja takistused portfooliosse materjali kogumisel. See on seotud lasteaiaõpetajate digipädevuste taseme, eneseanalüüsioskuse ja arusaamaga selle vajadusest, samas ka ajaplaneerimise oskusega. Õpetajate arusaamad eneseanalüüsi vajaduse osas on erinevad. Seda mõjutavad olulisel määral õpetaja isiksuslikud omadused, mõtteviis, avatus uuendustele ja lahenduskeskne lähenemine probleemide lahendamisele. On suur vahe, kas jääda kinni meid takistavatele teguritele või mõelda ees olevatele võimalustele ning liikuda edasi. Digitaalne portfoolio on järjepidevalt kogutud tööde kogum, mis näitab individuaalseid jõupingutusi, edusamme ja saavutusi ühes või mitmes valdkonnas ning on jäädvustatud elektrooniliste vahenditega.

Tulemuste põhjal võib järeldada, et eneseanalüüsi läbiviimisel toetasid õpetajaid erinevad kutsestandardi tase 6 kriteeriumid, olemasolevad kogemused ja teadmised. Alakriteeriumid aitasid paremini analüüsida ploki sisu. Õpetajad hakkasid rohkem tegelema eneseanalüüsiga, sest kriteeriumid portfoolios suunasid õpetajat keskenduma analüüsile ja reflekteerima oma oskusi, teadmisi ja tegevusi. Õpetajad tõid välja ka kriteeriumid nagu hariduslike erivajadustega õppija toetamine, kus oli raskem teha eneseanalüüsi ja selgitasid neid enda praktiliste kogemuste puudumisega. Samas võib eneseanalüüsi raskendada kriteeriumi sisu mõistmine. Õpetajate professionaalsuse erinev tase võib mõjutada kriteeriumitest arusaamist.

Toetudes ülaltoodud uurimuse tulemustele ja arutelule, saab teha järgmised kokkuvõtavad järeldused Tallinna Kihnu lasteaia töötavate õpetajate arvamustest digitaalse portfoolio rakendamisel:

- ✓ Õpetaja eneseanalüüsi, arenguvajaduste selgitamise ja edaspidiste tegevuste planeerimiseks professionaalses arengus on aluseks tööalane kogemus ja kutsestandardi kriteeriumid.
- ✓ Digitaalse keskkonna kasutamisel eneseanalüüsis, lähtuvalt nüüdisaegsest õpikäsitusest, on eelised tavapärase ees, sest see võimaldab õpetajatel oma digipädevust arendada ning sellest tulenevalt uusi teadmisi ja oskusi rakendada.
- ✓ Õpetajad õppisid palju avaramalt nägema oma töökogemusi. Tänu portfooliotekkis igal õpetajal pikk loetelu tegevustest ja oskustest, mida tööalaselt on juba rakendatud.
- ✓ Õpetajad märkasid millistes kriteeriumites nad on pädevad ja millistes on neil veel arenguruumi. Portfoolio on mobiilne ja loogilise struktuuriga, mistõttu on eneseanalüüs põhjalikum.

KOKKUVÕTE

Õpetajate professionaalne areng on pidev protsess, mis toimub läbi mitmekülgsete formaalsete ja mitteformaalsete tegevuste ning meetodite. Eneseanalüüs on oluline komponent õpetaja enesearengus. See võimaldab analüüsida oma tegevust, otsuseid ja valikuid õpetajatöös, mis paneb tugeva aluse enesearengule, aidates mõista, millised on õpetaja tugevamad küljed ning millised küljed vajaksid arendamist. Kasutades eneseanalüüsi aluseks olevaid kutsestandardi kompetentse, suudavad õpetajad paremini mõista, mis valdkondades või teemades nad enesetäiendust vajavad.

Eneserefleksioon ja selle dokumenteerimine on enesearengu aluseks. Portfoolio loob meile võimalused tõhusaks eneseanalüüsiks ning aitab mõista, millised on õpetaja varasemad kogemused ja erialased teadmised. Dokumenteerimine võimaldab enesearengul silma peal hoida ja seda jälgida. Eneseanalüüs digitaalses keskkonnas annab õpetajatele objektiivsemat infot ja konkreetsust kogu protsessi vältel, sest pildimaterjal ja videod loovad lisavõimalusi kriteeriumite lõikes end analüüsida, materjal on alati kättesaadav ja seda saab tagasiside saamiseks jagada teistele.

Uuringu eesmärk oli välja selgitada õpetaja arvamused digitaalse portfoolio loomise ja rakendamise kohta eneseanalüüsi oskuse kujunemise toetamisel tuginedes õpetaja kutsestandardile. Uurimismeetodina kasutati triangulatsiooni. Kvantitatiivses uurimismeetodis kasutati loomulikku eksperimenti lasteaia õpetajatega, mis võimaldas uurida põhjuseid ja tagajärgi. Kvalitatiivses uurimismeetodis kasutati poolstruktureeritud intervjuud. Andmete kogumiseks intervjueriti 10 Tallinna Kihnu lasteaias töötavat lasteaiaõpetajat. Töö empiirilises osas on eksperimendi analüüs ja Tallinna Kihnu lasteaias töötavate õpetajate intervjuude tulemuste analüüs ja sellega seonduv arutelu.

Uurimistulemustest selgus, et kutsestandardi kriteeriumid lihtsustasid eneseanalüüsi protsessi, sest see pani aluse kindlale süsteemile, mille alusel ennast analüüsida. Kriteeriumid struktureerivad ja annavad võimaluse mitte jätta vahele ja märgata tähtsamaid aspekte. Digitaalses keskkonnas on võimalus lisada portfooliosse erinevaid materjale, nagu linke või videot, sest nad on kergesti kättesaadavad, jagatavad ja vaadatavad. Õpetajate jaoks on see mugav ja kasutajasõbralik keskkond, üheselt mõistetava struktuuri, visuaalse kontrolli ja vajadusel kohese muutmise võimalusega.

Uuringust selgus, et digitaalse portfoolio koostamine toetab kogutud materjali reflekteerimist. Selle kinnituseks tõid õpetajad välja visuaalsete valikute rohkuse, mis võimaldab aru saada, millist infot kasutada ja millist mitte ning sisse viia muudatusi ja teha nende põhjal järeldusi. Oma portfoolio loomisel said õpetajad ise otsustada, millist materjali millise kriteeriumiga seostada. Oluliseks väärtuseks kujunes õpetaja emotsionaalne side kogutava materjaliga. Kriteeriumite alapunktid suunasid õpetajaid põhjalikumalt keskenduma kogutud materjali asjakohasusele ja vastavusse viimisele kriteeriumitega.

Digitaalse portfoolio koostamisel tekkisid muutused õpetajate teadmistes, oskustes, arusaamades ning refleksiooniprotsessis. Siinkohal võib öelda, et lisaks õpiprotsessi analüüsimisele ja probleemide määratlemisele andis see võimaluse enda kompetentside ja professionaalse arengu kava koostamiseks ja õppimisvajaduste määratlemiseks ning digikeskkondade kasutamiseks. Digitaalne portfoolio suunab oma tegevusi põhjalikumalt analüüsima, mis omakorda loob enesekindlust, turvatunnet ja järjepidevust.

Kokkuvõtteks võib öelda, et töö alguses püstitatud uurimisküsimused said vastused ning bakalaureusetöö eesmärk saavutati. Selle praktiline väärtus seisneb selles, et uuringusse kaasatud õpetajad rakendasid eneseanalüüsimisel järjepidevalt digitaalset keskkonda ning uuriti nende praktilist kogemust selle kasutamisel.

Antud uurimistöö piiranguks võib pidada seda, et uurimus on läbi viidud vaid ühe lasteaia õpetajatega, mis ei võimalda teha üldistusi kõikide koolieelse lasteasutuste õpetajate osas. Edaspidiseks teema uurimise jätkamise võimaluseks on laiendada uuringut ka teistesse Eesti lasteaedadesse ja erinevatele sihtgruppidele, mis võimaldaks teada saada koolieelsete lasteasutuste õpetajate arvamusi eneseanalüüsi vajaduse kohta digitaalses keskkonnas muudeski piirkondades.

KASUTATUD ALLIKAD

Bahous, R., Nabhani, M. & O'Day Nicolas, M. (2014). Principals' views on teachers' professional development. *Professional Development in Education* 40:2, 228-242. <http://dx.doi.org/10.1080/19415257.2013.803999> (viimati vaadatud 21.04.2023)

Barrett, H (2000). *Create Your Own Electronic Portfolio*. Learning & Leading with Technology
https://speakeasydesigns.com/SDSU/student/SAGE/compsprep/Create_your_own_Electronic_Portfolio.pdf (viimati vaadatud 21.04.2023)

Bastidas, J.A. (1996). *The Teaching Portfolio: A Tool to Become a Reflective Teacher*.
https://www.researchgate.net/publication/265538740_The_Teaching_Portfolio_A_Tool_to_Become_a_Reflective_Teacher (viimati vaadatud 21.04.2023)

Davis, M. H., Ponnampertuma, G. G. (2005). *Portfolio Assessment*.
https://www.researchgate.net/publication/7506529_Portfolio_Assessment (viimati vaadatud 21.04.2023)

Earley, P. & Bubb, S. (2004). *Leading and managing continuing professional development: developing people, developing schools*. London: Paul Chapman Publishing.

Earley, P. (2010). Continuing professional development of teachers. In: P. Peterson, E. Baker & B. McGaw (Eds.). *International Encyclopedia of Education*. London: University of London, 207-213.

Eesti keele instituut. (2009). Eesti keele seletav sõnaraamat.
<https://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=eneseanal%C3%BC%C3%BCs&F=M> (viimati vaadatud 21.04.2023)

Eesti Õpetajate Liit, Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool (2020). *Õpetaja, tase 6. Kutsestandard*. Sihtasutus Kutsekoda. <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/10747319> (viimati vaadatud 21.04.2023)

Eisenschmidt, E. & Koit, R. (2014). *Kutsestandardi rakendamine õpetajaks kujunemisel ja edasises professionaalses arengus*.

<https://lytorn.files.wordpress.com/2016/10/kutsestandardi-rakendamine-ja-eneaneanal3bcc3bcs.pdf> (viimati vaadatud 21.04.2023)

Eisenschmidt, E. (2007) Õpetaja kutse. *Professionaalne areng ja analüüs*.
<https://issuu.com/kolledz/docs/opetajakutse> (viimati vaadatud 21.04.2023)

Hamdan, S., (2022). ePortfolio: A Tool of Reflection and Self-Evaluation in Teaching.
https://www.researchgate.net/publication/358559616_ePortfolio_A_Tool_of_Reflection_and_Self-Evaluation_in_Teaching (viimati vaadatud 21.04.2023)

Haridus- ja Teadusministeerium (2017). Õpikäsitusest ja selle muutumisest.
https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/har_min_broshyyr_12lk_est_veebi.pdf (viimati vaadatud 21.04.2023)

Haridus- ja Teadusministeerium. (2014). Eesti elukestva õppe strateegia 2020.
https://www.haridusfoorum.ee/images/haridusstrateegia/Eesti_elukestva_oppe_strateegia_loplik.pdf (viimati vaadatud 21.04.2023)

Haridus- ja Teadusministeerium. Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035.
https://www.hm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/ministeerium/strateegilised-alusdokumendid-ja-programmid?view_instance=0&current_page=1#haridusvaldkonna-are
(viimati vaadatud 21.04.2023)

Heidmets, M. (Toim). (2017). Õpikäsitus: teooriad, uurimused, mõõtmine. Analüütiline ülevaade. Tallinn: Tallinna Ülikool

Hujala, E., Härkönen, U., Johansson, I., Kovacsne, B., Peterson, T., Sandberg, A. & Veisson, M. (2016). Professionalism of preschool teachers in Estonia, Finland, Sweden and Hungary.
<http://dx.doi.org/10.1080/1350293X.2015.1120529> (viimati vaadatud 21.04.2023)

Kahar, S. (2018). *Koolieelse lasteasutuse õpetaja arvamused enesetäiendamisest*. Tallinna Ülikool.
<https://www.etera.ee/zoom/45125/view?page=1&p=separate&view=0,0,2550,3301> (viimati vaadatud 21.04.2023)

Kalamees, K. (2013). Iseseisev enesetäiendamine alushariduse pedagoogide tööpraktikas. ETERA:

<http://www.etera.ee/zoom/8838/view?page=1&p=separate&view=0,974,2481,1787>

(viimati vaadatud 21.04.2023)

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. (2008). Riigi Teataja I 2008, 23,152.

<https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772> (viimati vaadatud 21.04.2023)

Koolieelse lasteasutuse seadus. (1999). RT I 1999, 27, 387.

<https://www.riigiteataja.ee/akt/114032011006> (viimati vaadatud 21.04.2023)

Lauri, J. (2017). Koolieelse lasteasutuse direktorite arvamused õpetajate professionaalse arengu toetamisest. Tallinna Ülikool.

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/73211/Maltis_Tenson_ma.pdf?sequence=1&isAllowed=y (viimati vaadatud 21.04.2023)

Meier, K. (2012). Personaliarendus ja -koolitus. A. Saks (Toim), Personalijuhtimise käsiraamat. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.

Mertes, A. (2023). What Are the Different Types of Portfolios?

<https://www.qualitylogoproducts.com/blog/different-types-of-portfolios/> (viimati vaadatud 21.04.2023)

Õpetaja koolituse raamnõuded (2019). Riigi Teataja:

<https://www.riigiteataja.ee/akt/122082019010> (viimati vaadatud 21.04.2023)

Õpetajate täiendusõppe vajadused. (2015). Tartu: Balti Uuringute Instituut.

<http://dspace.ut.ee/handle/10062/45196> (viimati vaadatud 21.04.2023)

Õpikäsitus (2018). Haridus- ja teadusministeerium. <https://www.hm.ee/et/opikasitus>.

(viimati vaadatud 21.04.2023)

Õun, T., Tuuling, L. & Suur, S. (2010). Pedagoogiline praktika lasteaias. Õpetajate eneseanalüüsi võimalused. Eduko, Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool

<https://www.tlu.ee/sites/default/files/Instituudid/HTI/%C3%95ppekorraldus/Pedagoogiline%20praktika%20lasteaias.%20Abimaterjal%20%C3%BCli%C3%B5pilasele%20ja%20juhendajale..pdf> (viimati vaadatud 21.04.2023)

Õunapuu, L. (2014). Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes. Tartu
Ülikool. Loetud aadressil:

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf?sequence=1&isAllowed (viimati vaadatud 21.04.2023)

Parijõgi, M. & Veisson, M. (2013). Lasteaiaõpetaja ei ole kunagi liiga tark. Õpetajate Leht:
<http://opleht.ee/2013/10/lasteaiaopetaja-ei-ole-kunagi-liiga-tark> (viimati vaadatud
21.04.2023)

Pedaste, M. (2017). I NÜÜDISAEGNE ÕPIKÄSITUS. Nüüdisaegse õpikäsituse mudel.
Uurimisprojekti „Süsteemaatiline kirjanduse ülevaade õpikäsituse nüüdisaegsuse
hindamiseks sobivate mõõtvahendite leidmiseks“ raport. <http://hdl.handle.net/10062/55715>
(viimati vaadatud 21.04.2023)

Rekkor, S., Murre, S. (2011). Kompetentsuspõhine hindamine kutse andmisel.
(Tööversioon). <https://vana.kutsekoda.ee/fw/contenthelper/10216448/10405403> (viimati
vaadatud 21.04.2023)

Semidor, K. (2010). Õpetaja e-portfoolio – kellele ja mille jaoks?
<https://koolielu.ee/info/readnews/65897> (viimati vaadatud 21.04.2023)

Shandomo, H., (s.a). The Role of Critical Reflection in Teacher Education. Buffalo State
College. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ915885.pdf> (viimati vaadatud 21.04.2023)

Shandomo, M., Rahimiy, R. (2019). The Significance of Promoting Teacher Reflection: A
Review Article. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1237781.pdf> (viimati vaadatud
21.04.2023)

Sharifi, M., Soleimani, H. & Jafarigohar, M. (2016). EPortfolio evaluation and vocabulary
learning: Moving from pedagogy to andragogy. British Journal of Educational Technology,
48(6),1441-1450. <https://doi.org/10.1111/bjet.12479> (viimati vaadatud 21.04.2023)

Sierra K, (2006), mosh Pit as Innovation Model,
http://headrush.typepad.com/creating_passionate_users/2006/06/mosh_pit_as_inn.html

BBC (2005) US youths use internet to create,
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/technology/4403574.stm> (viimati vaadatud 21.04.2023)

Sihtasutus Kutsekoda. (2020). Kutsestandard. Sihtasutus Kutsekoda:
<https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/10822306> (viimati vaadatud
21.04.2023)

Taimalu, M. (2014). Refleksioon õpetaja professionaalses arengus.
<https://tulevikuopetaja.edu.ee/moodul-v/refleksioon-opetaja-professionaalses-arengus/>
(viimati vaadatud 21.04.2023)

Tammets, K. (2010). E-portfoolio mõiste.
<https://portfooliokursus.wordpress.com/lugemismaterjal-1/1-nadal-e-portfoolio-moiste-ja-naited/> (viimati vaadatud 21.04.2023)

Töölepingu seadus (2022). Riigi Teataja: <https://www.riigiteataja.ee/akt/105102022004>
(viimati vaadatud 21.04.2023)

Toom, L. (2014). Kolm põhjust enda portfoolio loomiseks.
<https://persoonibrand.ee/portfoolio-voi-mitte-portfoolio/> (viimati vaadatud 21.04.2023)

Valinu, S. (2022). Koolieelse lasteasutuse õpetajate veebipõhise eneseanalüüsi keskkonna prototüübi loomine ja rakendatavus. Tallinna Ülikool,
<https://www.etera.ee/zoom/198601/view?page=1&p=separate&search=sille%20valinu&tool=search&view=0,22,2481,3486> (viimati vaadatud 21.04.2023)

Wiedmer, T. (1998). Digital portfolios: capturing and demonstrating skills and levels of performance. (electronic validation of individual teacher performance).
https://www.researchgate.net/publication/242128324_Digital_portfolios_capturing_and_demonstrating_skills_and_levels_of_performance_electronic_validation_of_individual_teacher_performance (viimati vaadatud 21.04.2023)

LISA Intervjuu küsimustik õpetajatele

Sissejuhatus

1. Tutvustus - töö eesmärkide ja enda (autori) tutvustamine, sessiooni protsessi tutvustamine (kokkulepped helisalvestisega, meetod)

Intervjueeritava taustaandmed

Vanus:

Erialane tööstaaž:

Omandatud haridus:

Digitaalse portfoolio rakendamise kogemus:

Millist eneseanalüüsi meetodit olete kasutanud varem:

1. Millised lasteaiaõpetajate oskused tulenevalt õpetaja kutsestandardist takistavad/toetavad eneseanalüüsi oskust õpetajate arvates?

1.1 Mida tähendab teie arvates formaalne õppimine?

1.2 Mida tähendab teie arvates mitteformaalne õppimine?

1.3 Kuidas olete formaalse ja mitteformaalse õppimisel saanud oskusi ära kasutanud oma professionaalses arengus?

1.4 Mida tähendab Teie jaoks mõiste eneseanalüüs?

1.5 Milline on Teie varasem kogemus eneseanalüüsi osas ?

1.6 Kuidas õpetaja kutsestandardis tase 6 toodud kriteeriumid toetasid teie eneseanalüüsi oskust?

1.7 Millised õpetaja kutsestandardis tase 6 toodud kriteeriumid takistasid teie eneseanalüüsi oskust?

1.8 Millistest õpetaja oskustest kutsestandardi kriteeriumitest tulenevalt jääb Teil puudu digitaalse portfoolio koostamisel?

2. Mis on digitaalse keskkonna rakendamise eelised tavapärase eneseanalüüsi ees õpetajate arvates?

2.1 Milliseid võimalusi loob Teie arvates digitaalse keskkonna kasutamine eneseanalüüsimisel?

2.2 Kuidas Teie lasteasutuse juhtkond toetab Teie eneseanalüüsi protsessi?

2.3 Millised on Teie arvates digitaalse portfoolio eelised tavapärase eneseanalüüsi ees?

2.4 Kuidas aitab digitaalse portfoolio koostamine Teid kogutud materjali reflekteerimisel?

2.5 Kuidas toetab digi portfoolio nüüdisaegsest õpikäsitusest tulenevalt Teid kui õpetajat oma tegevustes?

3. Milline on digitaalse portfoolio kasutegur eneseanalüüsis lasteaiaõpetajate arvates?

3.1 Milliseid portfoolio koostamise viise te teate?

3.2 Mille poolest erineb paberandjal koostatud portfoolio digitaalsest portfooliost?

3.3 Millele toetudes otsustasite digitaalse portfoolio kasuks?

3.4 Millise eesmärgi seadsite endale digitaalse portfoolio loomisel?

3.5 Mis osutus oluliseks materjali valikul portfooliosse?

3.6 Kuidas digitaalse portfoolio loomine ja rakendamine toetab teie eneseanalüüsi oskuse kujunemist?

4. Mis muutus lasteaiaõpetajate arvates nende eneseanalüüsi oskuses pärast digitaalse portfoolio loomist?

4.1 Millised teadmised ja oskused toetasid Teid digiportfoolio koostamisel ning rakendamisel?

4.2 Millised kutsestandardi kriteeriumid toetasid Teid eneseanalüüsi läbiviimisel?

4.3 Mida andis Teile õpetajana oma portfoolio loomine?

4.4 Millised muutused toimusid Teie eneseanalüüsi oskuses pärast digitaalse portfoolio rakendamist?

4.5 Mida uut enda juures õpetajana märkasite selle protsessi vältel?

4.6 Mida enda professionaalsete oskuste arengu kohta teada saite?

4.7 Milline tähtsus on Teie arvates digitaalse portfoolio kasutamisel lasteaiaõpetajate eneseanalüüsi oskuse kujunemisel?